

บทที่ 13

ศาสนาอิสลาม

เนื้อหาบทที่ 13

ศาสนาอิสลาม

- 13.1 ประวัติความเป็นมา
- 13.2 ประวัติศาสดา
- 13.3 ผู้สืบทอดศาสนา
- 13.4 การแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม
- 13.5 คัมภีร์ในศาสนา
- 13.6 หลักคำสอนที่สำคัญ
- 13.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด
- 13.8 สถานที่ทำพิธีกรรม
- 13.9 พิธีกรรมที่สำคัญ
- 13.10 วันสำคัญทางศาสนา
- 13.11 นิภายในศาสนา
- 13.12 สัญลักษณ์ของศาสนา
- 13.13 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

แนวคิด

1. ศาสนาอิสลาม เกิดในประเทศซาอุดีอาระเบีย ประมาณ 113 ปี หลังพุทธศักราช อิสลามเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม ถือว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวคือพระอัลเลาะห์ เป็นผู้ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงกำหนดชะตากรรมของมนุษย์และสรรพสัตว์ ศาสดาของศาสนาอิสลามคือพระนบีมะหหมัด

2. คัมภีร์ที่สำคัญของศาสนาอิสลาม คือ 1)คัมภีร์อัลกุรอาน และคัมภีร์อัลฮะดีส ศาสนาอิสลาม มีหลักคำสอนที่สำคัญ 2 ส่วน คือ 1)หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับบุคคล(ฟิรดูอัยนียฺ) ได้แก่หลักการพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติเริ่มตั้งแต่อายุ 3 ขวบ เป็นต้นไป 2.หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับสังคม(ฟิรดูกิฟายะฮ์)

3. ศาสนาอิสลามมีจุดหมายปลายทางของชีวิตอันเป็นความสุขนิรันดร์คือ การได้ไปอยู่กับพระอัลเลาะห์ วิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้นศาสนิกจะต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระมะหหมัดโดยเฉพาะหลักปฏิบัติ(อิบาเดาะห์) 5 ประการอย่างเคร่งครัดและถูกต้องสมบูรณ์ ชาวอิสลามเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้มีเพียงครั้งเดียวจากนั้นจะไปอยู่สวรรค์หรือนรกชั่วนิรันดร์

4. ศาสนาอิสลามมีนิกายต่างๆอยู่มาก แต่เป็นนิกายใหญ่ๆในศาสนา มีอยู่ 2 นิกาย คือ 1)นิกายซุนนี2)นิกายชีอะห์ ในศาสนาอิสลามใช้รูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวและมีดาวอยู่ข้างบนเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ของศาสนา

5. ศาสนาอิสลามในปัจจุบันมีผู้นับถือมากเป็นอันดับ 2 รองจากศาสนาคริสต์ โดยมีศาสนิกกว่า 900 ล้านคนโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศแถบตะวันออกกลางและในทวีปแอฟริกา ส่วนทวีปเอเชียก็มีมากในประเทศปากีสถาน บังคลาเทศ อินโดนีเซียและมาเลเซีย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพรวมประเด็นที่เป็นสาระสำคัญทางศาสนาของศาสนาอิสลามได้อย่างสมบูรณ์
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา ประวัติศาสตร์ คัมภีร์สำคัญในศาสนา หลักคำสอนที่สำคัญในศาสนา หลักความเชื่อและจุดมุ่งหมายสูงสุดในศาสนาของศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาและสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับพิธีกรรมที่สำคัญ สถานที่ทำพิธีกรรมในศาสนา วันสำคัญทางศาสนา นิภายในศาสนา สัญลักษณ์ของศาสนาและฐานะศาสนาในปัจจุบันของศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 13

ศาสนาอิสลาม

13.1 ประวัติความเป็นมา

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนา 1 ใน 3 ของศาสนาโลก เกิดในประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อ พ.ศ. 1133 โดยคิดตามปีเกิดของนบีมุฮัมมัด ผู้เป็นศาสดาของศาสนานี้ คำว่าอิสลาม¹มาจากศัพท์ว่า อัศลามะ แปลว่า การอ่อนน้อมถ่อมตนยอมจำนนต่อพระเจ้า ดังนั้นเมื่อว่าโดยใจความก็คือ การมอบกายถวายชีวิตต่อพระอัลลอฮ์อย่างสุดจิตสุดใจ ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า อิสลามิกชน หรือมุสลิม คือผู้ยอมมอบกายถวายชีวิตต่อพระอัลลอฮ์อย่างสิ้นเชิง อิสลามเป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม ถือว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวคือพระอัลลอฮ์ พระองค์ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงกำหนดชะตากรรมของมนุษย์และสรรพสัตว์ทรงเป็นสัพพัญญูรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทรงเป็นสรรพเดช มีมหิทธิฤทธิ์เหนือกว่าสิ่งใด ทรงเป็นสรรพปาฏิหาริย์ครอบงำทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรอยู่นอกเหนือพระองค์ มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงมีรูปร่างตัวตน ไม่ใช่เป็นนามธรรมแต่เป็นร่างทิพย์ จึงไม่มีใครสามารถเห็นพระองค์ได้ พระองค์ทรงโปรดผู้ที่เคารพพระองค์ แต่ทรงโกรธกริ้วต่อผู้ตั้งภาคี (ซีริก) คือยกผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมาเทียบเทียมพระองค์ ดังมีข้อความในคัมภีร์อัลกุรอาน²ว่า

โอ! พระอัลลอฮ์ ย่อมไม่ทรงอภัย ในข้อที่ใครถามถึงผู้อื่นเทียบเทียมพระองค์ พระองค์ทรงอภัยให้เฉพาะผู้ที่ทรงโปรดเท่านั้น ผู้ใดพรรณนาถึงผู้อื่นเสมอเหมือนพระอัลลอฮ์ ผู้นั้นถือว่าทำบาปอันยิ่งใหญ่

มุสลิมถือว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของพระอัลลอฮ์เท่านั้น ดังโองการในคัมภีร์อัลกุรอาน³ว่า “แท้จริงศาสนาของพระอัลลอฮ์นั้น คือศาสนาของอิสลาม” หรือ “วันนี้เราได้ทำให้ศาสนาของสุเจ้าครบถ้วน...เราให้อิสลามเป็นศาสนาของสุเจ้า”⁴ มุฮัมมัดหรือใครๆ

¹ มัรวาน สะมะอูน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2, 2521 บทที่ 3 หน้า 82.

² อัลกุรอาน 4 : 48.

³ อัลกุรอาน 3 : 18.

⁴ อัลกุรอาน 5 : 3.

หมายเหตุ : (อัลกุรอาน 5 : 3) หมายถึง คัมภีร์อัลกุรอาน บทที่ 5 หน้า 3.

ไม่อาจตั้งศาสนาอิสลามได้ตั้งนั้นมุสลิมจึงไม่ชอบที่ใครมาเรียกศาสนาอิสลามว่า ศาสนามุฮัมมัด (Mohamedanism) ดังที่ชาวตะวันตกเรียก และมุสลิมถือว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่องค์อัลลอฮ์ประทานให้มนุษยชาติโดยผ่านนบีมุฮัมมัด เพราะฉะนั้นศาสนาอิสลามจึงเป็นศาสนาที่ดีที่สุด ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด ไม่มีอะไรบกพร่อง เป็นศาสนาของพระเจ้า ส่วนนบีมุฮัมมัดเป็นเพียงศาสดาที่นำศาสนาอิสลามมาเผยแผ่แก่มนุษยอีกทอดหนึ่งเท่านั้น

ศาสนาอิสลามสมัยเริ่มแรกมีคนนับถือน้อย เพราะไปขัดกับความเชื่อของคนในสมัยนั้น แต่ต่อมาอาศัยความดีเกี่ยวกับความเอาจริงจังของนบีมุฮัมมัด ในการออกประกาศศาสนา ก็ทำให้ศาสนาอิสลามได้ศาสนิกมากขึ้นตามลำดับ และยิ่งในช่วงบั้นปลายชีวิต นบีมุฮัมมัดหันไปใช้กำลังทหารเข้าสนับสนุนด้วย ก็เป็นเหตุให้ศาสนาอิสลามได้เผยแผ่ไปอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว คือเพียงช่วงเวลาที่ยี่สิบมุฮัมมัดมีชีวิตอยู่ก็สามารถเผยแผ่ศาสนาอิสลามไปทั่วคาบสมุทรอาหรับ และหลังจากนบีมุฮัมมัดสิ้นชีพแล้ว กาลิฟ¹คนต่อมาได้ดำเนินนโยบายตามนบีมุฮัมมัด เช่น ยึดกรุงดามัสกัสได้ในปี พ.ศ. 1178 ยึดเปอร์เซียได้ในปี พ.ศ. 1179 ยึดเยรูซาเล็มได้ในปี พ.ศ. 1181 ยึดอียิปต์ได้ในปี พ.ศ. 1183 ยึดทวีปอาฟริกาตอนเหนือได้ทั้งหมดภายในคริสต์ศตวรรษที่ 7 และยึดสเปนได้ในปี พ.ศ. 1254 เหล่านี้ เป็นต้น ทำให้ศาสนาอิสลามยิ่งแผ่กว้างไกลออกไปอย่างมาก จนศาสนาอิสลามจากเป็นศาสนาของกลุ่มชนมาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศซาอุดีอาระเบีย และจากศาสนาประจำชาติซาอุดีอาระเบียกลายเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศต่างๆ ทั่วอาหรับเพียงชั่วเวลาภายใน 100 ปีเท่านั้น จากนั้นก็ขยายไปสู่ประเทศต่างๆ ในทวีปอาฟริกาแล้วเลยมายังประเทศปากีสถาน บังคลาเทศ อินเดีย จีน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในทวีปเอเชียด้วย

13.2 ประวัติศาสดา

1. การประสูติ

พระมะหะหมัด หรือพระนบีมะหะหมัด หรือมุฮัมมัด ประสูติที่เมืองเมกกะ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 570 บิดาชื่อ **อับดุลเลาะห์** มารดาชื่อ **อามีนะฮ์** บิดาถึงแก่กรรมขณะที่มารดาตั้งครรภ์พระองค์ได้ 2 เดือน ภายหลังพระองค์ประสูติได้ไม่นาน มารดาของพระองค์ก็ถึงแก่กรรม พระองค์ต้องอาศัยกับปู่ซึ่งชราอายุร่วม 100 ปี ไม่นานปู่ก็ถึงแก่กรรม พระองค์

¹ Hopfe Lewis M. Religions of The World, 1994 p. 383.

ต้องไปอาศัยอยู่กับลุง ซึ่งเป็นพ่อค้าที่ร่ำรวย ลุงฝึกสอนให้พระมุฮัมมัดทำการค้าขาย พระมุฮัมมัด มีนิสัยขยันขันแข็งตรากตรอมมาตั้งแต่เด็ก บางครั้งจึงเป็นเหมือนคนใจลอย สนใจไปทางอื่น ไม่ใช่เรื่องการขาย ตลอดชีวิตไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ แต่การท่องเที่ยวนำค้าขายก็ทำให้ได้ความรู้มาก เพราะได้เดินทางไปจนถึงประเทศอียิปต์ และซีเรีย ได้พบคนหลายชาติ หลายภาษา

2. การแต่งงาน

พระมุฮัมมัด ได้ดำเนินชีวิตเช่นนี้จนกระทั่งอายุ 25 ปี ได้รับคำแนะนำจากลุงว่าให้ไปสมัครทำงานกับหญิงคนหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติกัน หญิงนั้นชื่อ “คาคียะห์ หรือ อาอิชะฮ์” เป็นหญิงหม้าย อายุแก่กว่าพระมุฮัมมัด 18 ปี แต่เป็นหญิงมั่งคั่งและใจดี พระมุฮัมมัดมีความรู้ในการเดินทางค้าขายอยู่แล้ว คงจะทำงานให้เขาได้ และพระมุฮัมมัด ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของลุง คาคียะห์ก็รับไว้ให้นำขบวนสินค้าเดินทางที่เรียกกันว่าคาราวานและทำงานได้ผลดี คาคียะห์จึงตกลงแต่งงานด้วย

3. การตรากตรอมธรรมและมีพระเจ้าองค์เดียว

เมื่อแต่งงานแล้ว พระมุฮัมมัดก็กลายเป็นคนมั่งคั่ง มีความสำคัญขึ้นในชีวิตและสังคมของเมกกะ และโดยที่เป็นเชื้อสายโกราวยซิดส์ จึงต้องทำการเคารพบูชากาบาคด้วย ที่กาบายังคงมีเทพเจ้า 360 องค์ อยู่เสมอ เมื่อมีฐานะมั่งคั่งขึ้น พระมุฮัมมัดมีเวลาที่เป็นนักคิดมากขึ้น การเคารพบูชากาบาคนี้ก็ดี การเดินทางท่องเที่ยวค้าขายก็ดี ทำให้พระมุฮัมมัดสนใจใฝ่คิดและตั้งปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับชีวิต บางครั้งก็ขึ้นไปบนยอดเขา หาทิสงบสัจเพื่อตรึงตรอง ครึ่งหนึ่งพระมุฮัมมัดขึ้นไปบนยอดเขาฮิรา และที่ยอดเขาตัวเอง ความคิดเรื่องถือพระเจ้าองค์เดียวได้เกิดขึ้น เช่นเดียวกับโมเสสได้รับบัญญัติ 10 ประการจากพระเจ้า ที่ภูเขาซีนาย มีเรื่องเล่าว่า มีเทพองค์หนึ่งมาปรากฏตัวแก่พระมุฮัมมัดโดยบอกให้รู้ว่า พระเจ้าที่แท้จริงมีอยู่พระองค์เดียว คือ พระอัลเลาะห์ (อัลลอฮ์) และให้พระมุฮัมมัดเผยแพร่ศาสนาเรื่องพระอัลลอฮ์ เรื่องนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 1453 ขณะที่พระมุฮัมมัดมีอายุ 40 ปี และภายหลังที่แต่งงานกับคาคียะห์ มีความเป็นอยู่อย่างสงบสุข มีทรัพย์สินสมบัติมากมายแล้วถึง 15 ปี จึงมีเวลาพอที่จะสนใจใฝ่ศึกษาลัทธิศาสนาต่างๆ คือ ศาสนายิวและคริสต์ศาสนา

4. การได้ปฐมสาวก 4 คน

การที่พระมุฮัมมัดจะเผยแผ่ศาสนาเรื่องพระเจ้าองค์เดียวขึ้นในเมกกะนั้นเป็นเรื่องยากมาก เพราะคนเขาเคารพพระเจ้า 360 องค์ การที่จะทำให้คนเหล่านั้นทั้งพระเจ้า 360 องค์แล้วมานับถือพระอัลลอฮ์องค์เดียวแทบจะเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นพระมุฮัมมัดจึงใช้วิธีเผยแผ่อย่างค่อยๆ ทำ เริ่มจากคนใกล้ชิดคนแรกคือ คาดียะห์ ภรรยาของพระองค์เป็นปฐมสาวิกาคนที่สองคือ **เซอิด** เป็นทาสและนับถือคริสต์ศาสนามาก่อน คนที่สามชื่อ **อับบักร์** เป็นพ่อค้าอยู่ที่เมกกะ คนที่สี่ชื่อ **โอมะ** หรือ **อุมร์** เป็นนักรบอย่างฉกาจฉกรรจ์ สาวกทั้ง 4 คนนี้จึงนับเป็นปฐมสาวก

การประกาศศาสนาเป็นคณๆ เช่นนี้ ทำให้ได้ผลช้ามาก เวลา 3 ปี ได้สาวกเพียง 13 คน แต่ความพยายามอย่างไม่ลดละก็ประสบความสำเร็จ ได้สาวกจากคนรอบเป็นจำนวนมาก มีชื่อเรียกกันว่า “อิสลาม” แปลว่า “พลีตนถวายพระเจ้า” ซึ่งได้กลายมาเป็นชื่อของศาสนา

5. ทรงให้คำขวัญเรื่องศานติ

พระมุฮัมมัดได้ให้คำขวัญแก่สาวกไว้ทักทายกันว่า “ขอให้ศานติจงมีแก่ท่าน” แสดงว่าเดิมพระมุฮัมมัดประสงค์ให้ศาสนานี้เป็นศาสนาศานติอย่างแท้จริง แต่เหตุการณ์ได้บีบบังคับให้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายไป เนื่องจากพระองค์และสาวกถูกรังแกข่มเหงอย่างร้ายแรงผู้ที่รังแกข่มเหงคือ พวกที่นับถือพระเจ้า 360 องค์ โดยเรียกพระมุฮัมมัดและสาวกว่า “โมสเลม (Moslem) ภาษาอาหรับแปลว่า ทรยศ” ต่อมาภายหลังพระมุฮัมมัดก็รับเอาคำนี้และกลายเป็นคำที่มีความหมายดีของมุสลิม

6. ไปปักหลักที่ยาตะเร็ม

แม้ว่าการเผยแผ่ศาสนาจะถูกกีดกัน ชัดขวางและต่อต้านในเมืองเมกกะ แต่ในตำบลใหญ่ตำบลหนึ่งชื่อ ตำบลยาตะเร็มเป็นที่ที่ชาวยิวและชาวอาหรับอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงมีการแก่งแย่งการทำมาหากิน เป็นศัตรูกันตลอดเวลา สำหรับชาวยิวนับถือศาสนายิวใฝ่ฝันว่าจะมีเมสสิอาห์มาโปรด สำหรับชาวอาหรับนับถือพระเจ้า 360 องค์ มีชาวอาหรับพวกหนึ่งเดินทางเข้าไปในเมกกะมาพบพระมุฮัมมัดเข้า ได้ฟังคำสอนและมองเห็นความยิ่งใหญ่ของท่านผู้นี้ จึงเกิดความคิดขึ้นว่า จะต้องรับเอาตัวผู้นี้ไปถ้าข้าพชวยิวต้องมาเอาไปเป็นเมสสิอาห์แน่ จึงรีบ

เชิญให้พระมุฮัมมัดไปอยู่ที่ตำบลยาตะเร็ม ขอเวลาไปเตรียมคน 1 ปี จะมารับตัว เมื่อครบเวลา 1 ปี ชาวอาหรับจำนวน 73 คน ลอบเข้าเมืองเมกกะเวลากลางคืนเข้าพบพระมุฮัมมัดแล้วพาพระมุฮัมมัดและสาวกเดินทางออกจากเมกกะ โดยให้สาวกเดินทางล่วงหน้าไปก่อน ส่วนตัวเองกับสาวกคู่ใจคือ อับบักร์เดินทางระวังหลัง เมื่อพระมุฮัมมัดและสาวกเดินทางถึงหมู่บ้านยาตะเร็มแล้ว ได้รับการต้อนรับทั้งจากชาวอาหรับและชาวยิว พระองค์นั่งอยู่หลังอุฐปล่อยบังเหียนอุฐ แล้วบอกว่าอุฐพาไปที่ไหนจะพักที่นั่น อุฐก็เดินไปคนจำนวนมากก็เดินตามเรื่อยไปพอไปถึงต้นอินทผลัม อุฐก็หยุดพระมุฮัมมัดจึงประกาศว่าจะพักที่นั่นขอให้ประชาชนสร้างโบสถ์ให้

7. การประดิษฐานศาสนาอิสลาม

โบสถ์หลังแรกของศาสนาอิสลามจึงได้เกิดขึ้น ณ ที่นี้ ศาสนาอิสลามได้ประดิษฐานขึ้น ณ ที่นี้ในปี พ.ศ. 1165 เป็นการเริ่มนับศักราชอิสลามเวลานี้พระมุฮัมมัดมีอายุได้ 52 ปี ตำบลยาตะเร็มได้กลายเป็นเมืองใหญ่ขึ้นเรียกว่า “เมดินา” (มะดีนะฮ์) แปลว่า มุณี การที่พระมุฮัมมัดเดินทางออกจากเมกกะไปเมดินานี้เรียกว่า “เฮยรา” พระมุฮัมมัดนอกจากเป็นศาสดาแล้ว ยังเป็นเจ้าครองเมืองหรือกษัตริย์ด้วย พระองค์ทรงมีฐานะอย่างกษัตริย์ที่แท้จริง และด้วยเหตุผลนี้เองคัมภีร์ในศาสนาอิสลามคือ “อัลกรุอาน” จึงมีลักษณะเป็นกฎหมายอยู่ในตัว คัมภีร์โคหรานไม่ได้เป็นเฉพาะบัญญัติทางศาสนา แต่เป็นประมวลกฎหมายแพ่งวางข้อบัญญัติเกี่ยวกับสังคม เช่น เรื่องครอบครัวและมรดก เป็นต้น

คำสอนและพระบัญญัตินั้น พระมุฮัมมัดทรงบอกให้คนจดไว้บนใบลานบ้าง บนแผ่นหนังบ้าง สลักบนแผ่นไม้ แผ่นหิน และบางทีสลักไว้บนหน้าอกของตน บางทีก็เป็นคาถากวีนิพนธ์ที่ไพเราะที่เป็นคำร้อยแก้วที่เป็นภาษาที่ดี ภาษาที่สูง และด้วยเหตุนี้ สาวกทั้งหลายจึงเชื่อมั่นว่า คำของพระมุฮัมมัดนั้นเป็นคำของพระเจ้าจริง ๆ คนไม่เชื่อว่พระมุฮัมมัดจะประพันธ์คำพูดหรือบัญญัติอย่างนั้น เพราะท่านไม่รู้หนังสือ เขียนหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ออก แต่คำสอนและบทบัญญัติเป็นของสูงของไพเราะมีความหมายลึกซึ้ง ประชาชนจึงเชื่อกันว่าพระมุฮัมมัดต้องได้ยินได้ฟังมาจากพระเจ้า

พระมุฮัมมัดเองก็ทรงยืนยันอยู่เสมอว่า คำสอนและข้อบัญญัติทั้งหลายนั้นพระองค์ได้ยินได้ฟังมาจากพระเจ้า พระองค์ส่งจิตของพระองค์ขึ้นไปเฝ้าพระเจ้าด้วยวิธีการเข้าฌาน นอกจากจะได้เฝ้าพระเจ้าแล้ว ยังได้ติดต่อกับเทวดาทั้งหลาย ที่ติดต่อกันเสมอนั้นคือ เซนต์คาเบรียล เทพของคริสต์ศาสนา

8. เมกกะยกทัพมาตี

เป็นอันว่า การประดิษฐานศาสนาลงในตำบลยาตะเริ่มซึ่งกลายเป็นเมืองใหญ่ ชื่อเมืองเมดินานี้เป็นไปได้โดยมีรากฐานมั่นคง แต่พระมุฮัมมัดก็ได้ประมาท เพราะที่เมืองเมกกะยังมีศัตรูอยู่ทั้งเมือง พระองค์นอกจากจะเป็นประมุขของศาสนาแล้วยังมีฐานะอย่างกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองด้วย จำเป็นต้องป้องกันเมืองเอาไว้ จึงได้สั่งเตรียมการป้องกันเท่าที่จะเตรียมได้ และในไม่ช้าเหตุการณ์อันร้ายแรงก็เกิดขึ้นจริงๆ ทางเมกกะได้ยกทัพมาโจมตี พระมุฮัมมัดเป็นแม่ทัพออกสู้รบ แพ้บ้าง ชนะบ้าง แต่ครั้งสุดท้ายแพ้อย่างราบคาบ พระมุฮัมมัดลี้ภัยหนีมาอยู่กับพื้นซาคีกันกว่าพระองค์ตายกันหมดแล้วจึงถอยทัพกลับ

9. จุดเปลี่ยนแปลงคำสอน

เมื่อถึงตอนนี้ ความแปรผันได้เกิดขึ้น เดิมศาสนาอิสลามสอนเรื่องความสงบศานติ ความเมตตากรุณา จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นใช้ความรุนแรง ใช้อาวุธ เพื่อความอยู่รอดและแผ่ขยายของศาสนา ฉะนั้นเมื่อมาถึงตอนนี้ จึงเกิดมีคำสอนใหม่ขึ้นมาคือ “ดาบคือกุญแจสวรรค์ แค้นเลือดหยดหนึ่งที่หลั่งออกเพื่อพระเจ้า เป็นการบริจาคน้ำที่มีคุณค่าที่ยิ่งกว่าสิ่งใดๆ การแรมศึก 1 คืน เพื่อพระเจ้านั้นมีอานิสงค์แรงกว่าการจำศีลอดอาหาร 2 เดือน ผู้ใดตายในสนามรบเพื่อพระเจ้าจะได้รับการอภัยโทษในบาปกรรมต่างๆ จนหมดสิ้น”

10. ยึดเมกกะได้เบ็ดเสร็จ

แล้วพระมุฮัมมัดก็เริ่มลงมือทำงานด้วยการใช้กำลังปราบพวกยิวในเมืองเมดินาก่อนทำเมืองเมดินาให้เป็นของชาวอาหรับโดยสมบูรณ์ ครั้นแล้วก็ยกทัพเข้าล้อมเมกกะชาวเมกกะยอมอ่อนน้อมโดยไม่มีการต่อสู้ พระมุฮัมมัดเข้าเมืองเมกกะได้อีกครั้ง ทรงอุฐูชาวเป็นพาหนะนำคนไปที่สถานกาบา ทูบทำลายเทวรูป 360 องค์จนหมดสิ้น เสร็จแล้วจัดให้มีการประชุมสวดมนต์ตามแบบลัทธิศาสนาใหม่ และให้แขกนิโกรคนหนึ่งซึ่งเป็นทาสเป็นหัวหน้านำสวดมนต์เพื่อแสดงว่าศาสนาอิสลามให้ความเสมอภาคโดยไม่ถือผิวพรรณวรรณะ

11. เมกกะกลายเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์

พระมุฮัมมัดได้ยึดเมืองเมกกะอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเมื่อปี พ.ศ. 1173 ขณะที่พระองค์มีอายุ 60 ปีพอดี เนื่องจากพิธีกรรมที่พระองค์นำปฏิบัติครั้งสุดท้ายนี้ เมืองเมกกะจึง

กลายเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ของอิสลาม และเป็นยอดปรารถนาของอิสลามิกชนทุกคน คือขอให้ได้ไปนมัสการสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เมืองเมกกะสักครั้งหนึ่งในชีวิต

ต่อไปนี้ พระมุฮัมมัดก็ทำหน้าที่อย่างกษัตริย์ คือหน้าที่บัญชาการรบ ส่งกองทัพไปตีเมืองใกล้เคียงต่างๆ เมืองที่ยึดได้ก็ไม่บังคับให้นับถือศาสนาอิสลามโดยตรง แต่ให้ทางเลือกคือใครนับถือศาสนาอิสลามเสียภาษีน้อย ใครไม่นับถือก็ต้องเสียภาษีมากหน่อย

พระมุฮัมมัดไปสิ้นพระชนม์ที่เมืองเมดินา ในปี พ.ศ. 1175 เมื่ออายุได้ 61 ปีกว่า

13.3 ผู้สืบทอดศาสนา

หลังจากที่พระมุฮัมมัดได้ทรงสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ทายาทผู้สืบทอดศาสนา คือ อับบัส ซึ่ง เป็นสาวกคู่ทุกข์คู่ยากรุ่นแรกสาวกผู้นี้ได้สืบทอดครองบ้านเมืองและเป็นประมุขศาสนาแทนเรียกตำแหน่งนี้ว่า “กาหลิบ” คำว่า กาหลิบ มาจากภาษาอาหรับ กาลิฟา (เคาะลีฟะฮ์) แปลว่า **ผู้สืบทอดตำแหน่งแทน** อำนาจหน้าที่ของกาหลิบสูงกว่ามหากษัตริย์ธรรมดา เพราะเป็นผู้มีอำนาจทั้งศาสนาจักรและอาณาจักร เป็นวิธีการใหม่ของอิสลาม เพื่อป้องกันการแก่งแย่งแข่งดีกันระหว่างบ้านเมืองกับศาสนา ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพ ศาสนาอิสลามจึงทรงไว้ทั้งพระคุณและพระเดช

สำหรับตำแหน่งกาหลิบ¹ นี้ มีผู้สืบทอดกันตามลำดับดังนี้

1. **อับบัส** หรือ อาบูบากร อยู่ในตำแหน่ง 2 ปี สิ้นชีพในปี พ.ศ. 1177
2. **โอมาร์** หรือ อุมัร ดำรงตำแหน่งอยู่ได้ 10 ปี ยกกองทัพไปตีซีเรีย เปอร์เซีย และ อียิปต์ ได้แต่ความผิดอันร้ายแรงที่คนผู้นี้กระทำคือ การเผาหอสมุดใหญ่ที่เมืองอะเล็กซานเดรีย ทำลายหนังสือกรีกและอียิปต์อันชาวโลกถือว่าเป็นมหาสมบัติล้ำค่า ท่านผู้นี้ถูกฆ่าตายในปี พ.ศ. 1187
3. **อุษมาน** (ค.ศ. 646–656) ได้รับเลือกให้เป็นเคาะลีฟะฮ์ หรือกาหลิบองค์ที่ 3 อุษมานได้ทรงดำเนินงานเผยแผ่ศาสนาอิสลาม โดยทรงนำกองทัพมุสลิมไปปรามอาณาจักรคาบูลชาชนิดินแดนบริเวณบอลข่านเฮราต
4. **อลีย์** บุตรเขยในพระมุฮัมมัดเองได้ขึ้นเป็นกาหลิบและเกิดเรื่องแตกแยกจนเป็นเหตุให้เกิดนิกายขึ้น

การสืบทอดตำแหน่งกาหลิบ ได้มีเรื่อย ๆ อย่างนี้จนกระทั่งตุรกีแผ่อำนาจใหญ่หลวงขึ้น

¹ ดนัย ไชยโยธา. นานาศาสนา, 2539 หน้า 194.

สุลต่านตุรกีจึงประกาศให้พระองค์เป็นกาหลิบเสียเอง และตำแหน่งกาหลิบก็เป็นตำแหน่งคู่กับสุลต่านตุรกี ตลอดจนกระทั่งเกิดการปฏิวัติขึ้นครั้งใหญ่ ตุรกีเปลี่ยนระบอบการปกครองยกเลิกตำแหน่งสุลต่าน ตำแหน่งกาหลิบก็เหลือแต่ตำแหน่งไม่มีคน ต่อมาตุรกีก็ประกาศยกเลิกตำแหน่งในปี พ.ศ. 2467

13.4 การแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม

1. สลาวขยายศาสนา

หลังจากพระมุฮัมมัดสิ้นชีพแล้ว พวกสาวกทำการขยายศาสนาโดยใช้สงครามนำกองทัพไปทางทิศตะวันออกรุกเข้าเปอร์เซีย เตอร์กีสถาน ส่วนทางทิศตะวันตกได้ยกกองทัพเข้าเขตซีเรีย ปาเลสไตน์ และอียิปต์ แล้วเลยไปถึงภาคเหนือแห่งทวีปแอฟริกา ตริโปลี ตูนิเซีย แอลเบเนีย และโมร็อกโก การขยายศาสนาอิสลามโดยใช้สงครามนำไปอย่างรวดเร็วและได้ผล ทุกประเทศประกาศยอมแพ้และรับนับถือศาสนาอิสลาม

การทำสงครามของสาวกพระมุฮัมมัด สามารถรบชนะขยายดินแดนออกไปได้อย่างกว้างขวางเช่นนี้ ก็เพราะมีแรงจูงใจกระตุ้นให้เกิดความเสียสละกล้าหาญ จากคำสอนของพระมุฮัมมัดได้สอนปลูกใจไว้ดังนี้

- 1.1 ดาบคือลูกกุญแจไขประตูสวรรค์
- 1.2 การตายในสมรภูมิเพื่อพระเจ้า เป็นการล้างบาปทั้งหลายให้หมดสิ้น
- 1.3 เสียเลือดหยดหนึ่งที่หลั่งออกเพื่อพระเจ้าเป็นการบริจาคที่มีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งใดๆ
- 1.4 การแรมศึก 1 คืน เพื่อเจ้ามีอานิสงค์แรงกว่าการจำศีลอดอาหาร 2 เดือน
- 1.5 ผู้ใดตายในสมรภูมิเพื่อพระเจ้าจะได้ภัยโทษในบาปกรรมต่างๆ ทั้งสิ้น
- 1.6 การทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า “ยิฮัด” ถ้าประชาคมศาสนาประกาศยิฮัดขึ้นมาเมื่อไรถือว่าเป็นหน้าที่ของอิสลามทุกคนที่จะต้องทำการต่อสู้ เป็นการทำสงครามเพื่อพระอัลลอฮ์

2. บุกเข้ายุโรป

ในเวลาต่อมาอิสลามไม่หยุดอยู่แค่นั้นยังขยายอาณาเขตต่อไปอีก คือในปี พ.ศ. 1264 ได้ยกกองทัพเข้าตีถึงยุโรป โดยข้ามจากทวีปแอฟริกาทางช่องยิบรอลตาร์เข้าไปในประเทศสเปน และต่อมาอีก 8 ปี ได้รุกเข้าไปถึงดินแดนประเทศฝรั่งเศส เข้าไปจนถึงเมืองลียง แต่ต่อมาอีก 3 ปี ก็มีเจ้าองค์สำคัญของฝรั่งเศส ชื่อ ชาร์ลส์ มาร์เตล รบชนะกองทัพอิสลาม เป็นการหยุดยั้ง กองทัพอิสลามไม่ให้เข้าไปในยุโรปทั้งทวีป มิฉะนั้นยุโรปทั้งทวีปจะต้องนับถือศาสนาอิสลามไปทั้งทวีปแล้ว

3. เปลี่ยนเป้าหมาย

เมื่อกองทัพอันเกรียงไกรของอิสลามบุกเข้ายุโรปไม่ได้ ก็ได้เปลี่ยนเป้าหมายโดยบุกเข้าทางเอเชียตะวันออก บุกเข้าอินเดีย โดยปกครองอินเดียอยู่เป็นเวลานาน จนกลายเป็นอิสลามไปหลายส่วน เช่น ปากีสถาน อัฟกานิสถานในปัจจุบัน เมื่อปกครองอินเดียนานพอควรแล้ว กองทัพอิสลามก็ข้ามมหาสมุทรอินเดียไปเกาะชวา สุมาตรา ชับไล่พุทธศาสนาจากจักรวรรดิศรีวิชัย แล้วศาสนาอิสลามก็เข้าครอบครอง เกาะชวา สุมาตรา พระพุทธศาสนาหายไปจากเกาะชวา สุมาตรา คงเหลือไว้แต่ปูชนียวัตถุบางส่วน เช่น มหาเจดีย์บุโรพุทโธ และต่อจากเกาะชวากองทัพอิสลามก็ยกเข้าแหลมมลายู แผ่เลยมาถึงอาณาจักรปัตตานีใต้ของไทยมาหยุดอยู่แค่นครศรีธรรมราช

13.5 คัมภีร์ในศาสนา

1. อัลกุรอาน

คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม คือ คัมภีร์อัลกุรอาน (Al-Quran) ฝรั่งเรียกว่า โกราน (Koran) คำว่า “อัล” เท่ากับ The ซึ่งในภาษาอังกฤษไม่ได้มีความหมายพิเศษอะไร คำว่า “กุรอาน” แปลว่า “สิ่งที่ต้องอ่าน” (That which is to be read) บ้างแปลว่า “บทอ่าน” หรือ “บทท่อง” (The Reading) บ้าง ถอดความง่าย ๆ ก็คือแปลว่า “พระคัมภีร์” เพราะเป็นสิ่งที่ศาสนิกชนจะต้องอ่านต้องศึกษาให้เข้าใจ รวมทั้งให้สามารถอ่านด้วยตนเองที่ไฟเราะและมีศัลปะได้ คัมภีร์อัลกุรอานกำเนิดมาจากการเขียนขึ้น ของคำบอกเล่าของท่านนบีมุฮัมมัดผู้อ้างว่าได้รับทราบจากทูตสวรรค์บ้าง จากพระอัลลอฮ์โดยตรงบ้าง กล่าวคือ พระอัลลอฮ์ทรงประทานมาให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัดในลักษณะลงวะฮีย์ (เผยโองการ) โดยตรงบ้าง โดยผ่านมหาเทพกาเบรียล

สู่ท่านนบีบ้าง เพื่อให้ใช้เป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตของมุสลิมทั่วโลก มุสลิมทุกคนถือว่า คัมภีร์อัลกุรอานเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะต้องแสดงความเคารพอย่างเคร่งครัด เพราะทุกตัวอักษร ทุกคำเกิดจากการเปิดเผย (วะฮีย์) ของพระเจ้า เป็นเทวบัญชาของพระเจ้า และเป็นสัจพจน์ที่บริสุทธิ์ของพระเจ้าที่ไม่มีใครจะสงสัยดัดแปลงแก้ไขได้

คัมภีร์อัลกุรอานนี้ได้มีการรวบรวมบันทึกไว้ด้วยภาษาอาหรับ เป็นรูปเล่มอย่างสมบูรณ์ครั้งแรกหลังจากที่ท่านนบีมุฮัมมัดมีระดับชั้นแล้ว 6 เดือน มีขนาดหนังสือน้อยกว่าคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ บันทึกไว้ในทำนองร้อยแก้ว และมีบางตอนในบทท้ายเล่มที่ถ้อยคำสอดคล้องกัน มีจังหวะรับกันเหมือนโคลงกลอนในกวีนิพนธ์ มีเนื้อหาหลายตอนที่คล้ายคลึงกับคัมภีร์ของศาสนายิวและศาสนาคริสต์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ความจริงแล้วคัมภีร์อัลกุรอานได้รวบรวมเอาข้อความของพระคัมภีร์ต่างๆ ที่พระเจ้าได้เคยประทานแก่ศาสดาองค์อื่นๆ ก่อนหน้านั้นมา คัมภีร์อัลกุรอานถือเป็นคัมภีร์สุดท้ายที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะได้เพิ่มเติมสิ่งที่ขาดในคัมภีร์อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นทางทฤษฎีหรือการปฏิบัติไว้อย่างครบถ้วน สำหรับบุคคลและสังคมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกัน การแต่งงาน การตาย อาชีพการทำมาหากิน เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และการเมือง

ลักษณะการบรรจุเนื้อหาในคัมภีร์อัลกุรอานแบ่งออกเป็น “ซูเราะห์” หรือ บทมี 114 บท (หรือจะเรียกว่า “บรรพ” ก็ได้) แต่ละบทประกอบด้วย “อายะห์” หรือ โองการ มีทั้งหมด 6,666 โองการ (หรือจะเรียกว่า “วรรค” ก็ได้) จำนวนโองการของแต่ละบทจะมาเท่ากัน ถ้าคิดเป็นคำทั้งหมดในคัมภีร์มีจำนวนนับได้ 77,639 คำ แต่ละบท (ซูเราะห์) จะมีชื่อหัวข้อกำกับและบอกว่า ทรงส่งข้อความมา ณ ที่ไหน คือ ที่เมืองเมกกะหรือที่เมืองเมดินะ ทั้ง 2 เมืองนี้มีเนื้อหาสาระแตกต่างกัน คือ

1. ซูเราะห์ที่เมืองเมกกะ เรียกว่า มักกียรฺ มีจำนวน 93 ซูเราะห์ เป็นโองการสั้นๆ กล่าวถึง

- 1.1 เรื่องราวของชนชาติต่างๆ และความพิनाศล่มจมแห่งสังคมชนชาตินั้นๆ
- 1.2 ลักษณะอันเป็นเอกภาพของพระอัลลอฮ์ และศรัทธาที่ควรมีแก่พระองค์
- 1.3 ข้อพิสูจน์ความเป็นพระเจ้าของพระอัลลอฮ์ และคำสอนให้ประพฤติดี เว้นชั่ว

2. ซูเราะห์ที่เมืองเมดินะ เรียกว่า “มะดะนียะห์” มีจำนวน 21 ซูเราะห์ เป็นโองการที่ค่อนข้างยาว กล่าวถึง

2.1 ประมวลกฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายมรดก การซื้อขาย การหย่าร้าง ฯลฯ

2.2 หลักปฏิบัติของมุสลิม เช่น การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ ฯลฯ

ข้อควรทราบอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ประชาชนมุสลิมในสมัยต่อมาได้นำเอาซูเราะห์ทั้งหมดในคัมภีร์อัลกุรอานมาแบ่งเป็น 30 บท แต่ละบทมีความยาวใกล้เคียงกัน เรียกว่า “ญุซฮ์” เพื่อให้มุสลิมผู้มีศรัทธาได้อ่านวันละบทในระหว่างถือศีลอดในเดือนรอมะฎอนครบ 30 วัน 30 บทพอดี ปัจจุบันนี้คัมภีร์อัลกุรอานได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆ เกือบทุกภาษา และแพร่หลายไปทั่วโลก รวมทั้งฉบับภาษาไทย

2. อัล ฮะดิส¹

นอกจากมุสลิมจะถือว่าพระคัมภีร์อัลกุรอานเป็นธรรมนูญสูงสุดในการดำเนินชีวิตแล้ว พวกเขายังถือว่า อัล ฮะดิส เป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติอันดีงามอีกด้วย อัล ฮะดิส เป็นโอวาทและจริยวัตรต่างๆ ของท่านนบีมุฮัมมัด ซึ่งสาวกของท่านเป็นผู้รวบรวมไว้ การรวบรวมนี้มีอยู่หลายครั้ง แต่มุสลิมส่วนใหญ่ถือว่า อัล ฮะดิส ที่รวบรวมขึ้นในสมัยคอลีฟะห์ อะบาซิด (ค.ศ. 875) เป็นฉบับที่แท้จริง

อัล ฮะดิส มีฐานะเป็นคำสอนและบทอธิบายพระคัมภีร์อัลกุรอาน จึงไม่มีความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์เทียบเท่าพระคัมภีร์อัลกุรอาน เนื้อหาของ อัล ฮะดิส อาจสรุปได้ 5 ประการดังนี้

1. เนื้อหาที่แสดงอุปนิสัยของท่านนบีมุฮัมมัดเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่มุสลิมทั่วไป เช่น ไม่ทะนงตน ไม่ถือตัว ไม่สับประมาทผู้ยากไร้ มีความละเอียดที่จะขัดพระบัญชาของพระเจ้า และรักสันติภาพ ดังจะเห็นได้จากพระคัมภีร์อัลกุรอาน ได้ยกย่องท่านนบีมุฮัมมัดว่า “แท้จริงเจ้าเป็นผู้มีจริยธรรมอันสูงส่ง” และท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวไว้ใน อัล ฮะดิส ตอนหนึ่งว่า “สำหรับท่านทั้งหลายให้ตามแบบอย่างของฉัน และแบบฉบับของคอลีฟะห์ อับ-รอฮิดีน (สาวกผู้ได้รับทางนำ)”

2. เนื้อหาที่แสดงจรรยาบรรณตามหน้าที่ต่อบุคคลผู้ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ และมิตรสหาย เป็นต้น ดังเช่นท่านนบีมุฮัมมัดได้สอนว่า “จงดูแลแม่ของเจ้าเพราะสวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าของแม่”

¹ ภัทรพร สิริกาญจน. ความรู้พื้นฐานทางศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 4, 2546 หน้า 86-87.

3. เนื้อหาที่แสดงมารยาททางสังคม เช่น การกินดื่ม การร่วมประชุม และการเข้าศาสนสถาน (มัสยิด) เป็นต้น ดังเช่น ใน อัล ฮะดีส ตอนหนึ่งกล่าวว่า “อาหารที่เลวที่สุด คืออาหารในการเลี้ยงที่เชิญแต่คนมั่งมีและคนยากจนถูกละเลย”

4. เนื้อหาที่แนะนำให้สำรวมตนเพื่อมิให้ต้องรับโทษทางศาสนา ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า “บุคคลสองจำพวกที่ไม่ได้รับความเอ็นดูในวันกิยามะห์ (วันฟื้นคืนชีพ) คือคนที่ตัดญาติขาดมิตร และเพื่อนบ้านที่เลว”

5. เนื้อหาที่แนะนำให้พัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตนเพื่อจะได้รับพรจากพระเจ้า เช่น ที่ท่านนบีมุฮัมมัดสอนว่า “ผู้ใดกระทำให้พ่อแม่มีความยินดี แท้จริงได้ชื่อว่า ทำให้อัลลอฮ์ยินดีด้วย และผู้ใดทำให้พ่อแม่โกรธ แท้จริงหมายถึง ทำให้อัลลอฮ์โกรธด้วย”

แนวการประพฤติปฏิบัติที่บัญญัติไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอานและใน อัล ฮะดีส นั้น แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

1) **วาญิบ (ภารกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะได้รับรางวัล และจะถูกลงโทษหากละทิ้ง เช่น การควบคุมจิตใจให้มีคุณธรรมและบริสุทธิ์ เป็นวาญิบ

2) **ซุนนะห์ (อดิเรกกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะได้รับรางวัล และไม่ถูกทำโทษหากละทิ้ง เช่น การอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นซุนนะห์

3) **ฮะรออม (โทษกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติจะถูกลงโทษ และจะได้รับรางวัลหากงดเว้น เช่น การเสพสุรา เป็นฮะรออม

4) **ญายิซ (อนุโลมกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับรางวัล หรือไม่ถูกลงโทษหากงดเว้น เช่น การสมรส

5) **มักรูห์ (วัชชกิจ)** หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติได้รับรางวัลเมื่องดเว้น และไม่ถูกลงโทษหากจะปฏิบัติ เช่น การสูบบุหรี่

13.6 หลักคำสอนที่สำคัญ

หลักการของอิสลาม แบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ๆ ได้ 2 ส่วน คือ

13.6.1 หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับบุคคล (ฟิรดูอัยนีย์)

ได้แก่ หลักการพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติ เริ่มตั้งแต่อายุ 3 ขวบเป็นต้นไป แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. หลักศรัทธา หรือ ความเชื่อในศาสนา เรียกว่า อีมาน
2. หลักปฏิบัติ หรือ หน้าที่ในศาสนา เรียกว่า อิบาเดาะห์
3. หลักคุณธรรม หรือ หลักความดี เรียกว่า อิห์ซาน

หลักการทั้ง 3 ส่วนนี้ ผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งที่สืบทอดจากบิดามารดามาแต่เดิม หรือ เพิ่งเข้ารับใหม่ก็ตาม จะต้องศึกษาให้เข้าใจโดยถ่องแท้และสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดไป

13.6.2 หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับสังคม (ฟิรฎูกิฟายะฮ์)

ได้แก่ หน้าที่ต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็กที่สุด คือ ครอบครัวจนถึงสังคมที่ใหญ่ที่สุดคือประเทศชาติ

บุคคลจะต้องรับผิดชอบสังคมด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งอิสลามได้มีบัญญัติให้ทุกคนได้แสดงความรับผิดชอบนั้นอย่างสม่ำเสมอในทุก ๆ ด้าน ทุกคนต้องเสียสละเพื่อครอบครัว เพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ และเพื่อศาสนา สำหรับมุสลิมแห่งสยามก็คือ ต้องเสียสละเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันหลักของชาติไทยเรา

โดยหลักการนี้ ศาสนาอิสลามจึงมิได้วางบทบัญญัติแต่เฉพาะในด้านการปฏิบัติศาสนาอย่างเดียว แต่ได้วางบทบัญญัติและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเทศชาติเอาไว้ด้วยในอิสลามจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บภาษี การจัดกองทัพ การบริหารประเทศ การทูต เป็นอาทิ เป็นอีกส่วนหนึ่งแห่งคำสอน

(1) หลักศรัทธา หรือ ความเชื่อในศาสนา (อีมาน)

คือหลักคำสอนที่มุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อว่าเป็นความจริงแท้และต้องยึดถืออย่างมั่นคง แม้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยสัมผัสทั้ง 5 ก็ตาม ซึ่งหลักศรัทธามี 6 ประการ คือ

1) **ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า** หมายถึง ต้องเชื่อมั่นและศรัทธาในพระเจ้า ซึ่งเรียกว่า “อัลลอฮ์ พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าและมีอยู่จริง มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาในอัลลอฮ์ว่าเป็นพระเจ้าองค์เดียว และเป็นผู้ทรงคุณลักษณะดังนี้ คือ ทรงมีอย่างแน่นอน ไม่มีข้อสงสัย ทรงมีมาก่อนสรรพสิ่งทั้งปวง ทรงเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างในเอกภพ ทรงดำรงอยู่ได้โดยพระองค์เอง ไม่มีใครสร้างพระองค์ ทรงเป็นผู้มีอยู่ตลอดเวลา ไม่มีจุดเริ่มต้นและไม่มีจุดจบ ทรงเอกานุภาพ ไม่มีสิ่งใดเป็นภาคี ทรงสรรพเดช ทรงเป็นสัพพัญญู ทรงความยุติธรรม ทรงพระเมตตา ทรงเป็นผู้พิพากษาในการตัดสินชีวิตมนุษย์ในวันสุดท้ายที่เรียกว่า วันพิพากษา

ศรัทธาที่แท้จริงของมุสลิมต่ออัลลอฮ์นั้นหมายถึงการถวายทั้งกายและใจให้แก่พระองค์ การปฏิบัติผิดไปจากนี้ เช่น การยอมรับนับถือพระเจ้าองค์อื่นด้วย หรือการนับถือสิ่งอื่นใดเทียบเท่าพระองค์ถือว่าเป็นบาปมหันต์ที่มีอาญกโทษให้ได้ มุสลิมที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริงจะทำให้เขาละเว้นจากการทำชั่ว ทำแต่ความดี มีพลังใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะดีหรือร้าย การศรัทธาต่ออัลลอฮ์จึงเป็นหัวใจของการเป็นมุสลิม

2) ศรัทธาในมลาอิกะฮ์

มลาอิกะฮ์นั้นเป็นเทพบริวารหรือทูตของพระเจ้ามีจำนวนมากมายสุดจะประมาณได้ ทำหน้าที่สนองพระบัญชาอัลลอฮ์แตกต่างกัน คุณลักษณะของมลาอิกะฮ์มีดังนี้

- เป็นสิ่งที่อัลเลาะห์ทรงสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ ตามที่พระองค์กำหนด
- ไม่ต้องการหลับนอน
- จำแลงเป็นรูปร่างต่างๆ ได้
- ไม่มีบิดา มารดา บุตร ภรรยา
- ปฏิบัติคุณธรรมล้วนๆ
- ไม่ละเมิดฝ่าฝืนบัญชาของอัลลอฮ์เลย
- ไม่กิน ดื่ม ขับถ่าย ไม่มีกิเลสตัณหา

มลาอิกะฮ์ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของพระเจ้าอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีจำนวนมากมายมหาศาล เท่าที่มีระบุชื่อและหน้าที่เฉพาะก็มีอยู่ 10 มลาอิกะฮ์ คือ

1. ยิบรออีล ทำหน้าที่สื่อโอองการพระเจ้ากับศาสดา
2. มิก้าอีล ทำหน้าที่นำโซคลาภจากพระเจ้าสู่โลก
3. อิมรอฟีล ทำหน้าที่เป่าสังข์ในวันสิ้นโลก
4. อิสรอฟีล ทำหน้าที่ถอดวิญญาณของมนุษย์และสัตว์
5. รอกีบ ทำหน้าที่บันทึกความดีและความชั่วของมนุษย์
6. อะติด ทำหน้าที่บันทึกความดีและความชั่วของมนุษย์
7. มุญกัร ทำหน้าที่สอบถามคนตายในกุบูร (หลุมฝังศพ)
8. นะกีร ทำหน้าที่สอบถามคนตายในกุบูร (หลุมฝังศพ)
9. ริตวาน ทำหน้าที่ดูแลกิจการของสวรรค์
10. มาลิก ทำหน้าที่ดูแลกิจการของขุมนรก

ผู้ที่จะเป็นมุสลิมอย่างสมบูรณ์ได้ต้องศรัทธาว่าเทวทูตเหล่านี้มีจริงอันจะเป็นผลดีแก่ผู้ศรัทธาเอง คือจะทำให้เขาทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว เพราะแต่ละคนมีเทวทูตคอยบันทึกผลความดีและความชั่วอยู่ตลอดเวลา

3) ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต

มุสลิมเชื่อว่าศรัทธา โลกมนุษย์ในแต่ละยุคที่ผ่านมานับจากยุคแรก คือ อาดัมนั้นต้องมีศาสดาหรือ ศาสนทูต เป็นผู้รับทบัญญัติของพระเจ้ามาประกาศเพื่อเผยแผ่โอองการของพระเจ้า ซึ่งศาสนทูตนั้นมีจำนวนมากมาย ลักษณะคำประกาศของแต่ละศาสดาย่อมผิดแปลกไปตามยุคสมัย แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกศาสดาประกาศออกมาเหมือนกัน คือ ความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวกันและห้ามกราบไหว้บูชาวัตถุโดยสิ้นเชิง บรรดาศาสดาที่รับโอองการพระเจ้ามาเผยแผ่เท่าที่มีปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานมีทั้งสิ้น 25 ท่าน¹ คือ

1. นบีนอาดัม	(อ.ล.) ²	14. นบีนีซา	(อ.ล.)
2. นบีนอบรอฮีม	(อ.ล.)	15. นบีนินยาส	(อ.ล.)
3. นบีนอิสฮาก	(อ.ล.)	16. นบีนอิสมาอีล	(อ.ล.)
4. นบีนยาอูฟ	(อ.ล.)	17. นบีนอัลยาซะฮ์	(อ.ล.)
5. นบีนฮารูน	(อ.ล.)	18. นบีนยูซุฟ	(อ.ล.)
6. นบีนดาอูด	(อ.ล.)	19. นบีนลุต	(อ.ล.)
7. นบีนสุลัยมาน	(อ.ล.)	20. นบีนอิเดรีส	(อ.ล.)
8. นบีนไออูบ	(อ.ล.)	21. นบีนฮิฎ	(อ.ล.)
9. นบีนยูนุส	(อ.ล.)	22. นบีนซุไบ	(อ.ล.)
10. นบีนมูซา	(อ.ล.)	23. นบีนซอและซ	(อ.ล.)
11. นบีนฮารูน	(อ.ล.)	24. นบีนซุลกิฟลี	(อ.ล.)
12. นบีนซาการีบา	(อ.ล.)	25. นบีนมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ³	(อ.ล.)
13. นบีนยาฮยา	(อ.ล.)		

¹ เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2524 หน้า 59.

² อ.ล. คำย่อของ อะลัยฮิซซะลาม แปลว่า ขอความสันติภาพจงมีแด่ท่าน เป็นคำสวดที่ดีที่กล่าวหลังนามศาสดาทุกท่าน

³ ศ็อลฯ คำย่อของ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม แปลว่า “ขอความโปรดปรานแห่งอัลลอฮ์ และความสันติสุขจงมีแด่ท่าน” เป็นสร้อยที่ใช้หลังนามของท่านศาสดามุฮัมมัดโดยเฉพาะ

คุณสมบัติของศาสนทูต¹ มี 4 ประการคือ

1. คิดกุน คือ วาจาสัตย์ ไม่พูดเท็จ
2. อะมานะฮ์ คือ ไว้วางใจได้ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่กระทำความชั่วฝ่าฝืนบทบัญญัติของอัลลอฮ์
3. ตับลิก คือ นำศาสนามาเผยแผ่แก่มนุษยโดยทั่วถึงไม่ปิดบังแม้แต่คนน้อย
4. ฟะตอนะฮ์ คือ เนรียวลาด

บรรดาศาสดาทุกท่าน เป็นมนุษย์ธรรมดาตนเอง จึงดำรงชีวิตแบบสามัญชนทั่วไป มีการกินอยู่หลับนอน แต่งงานและประกอบอาชีพ

สาเหตุที่พระเจ้าเลือกคนธรรมดาขึ้นมาเป็นศาสดา ก็เพราะความเป็นศาสดา หมายถึง การเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามคำสอนของตัวเองที่ได้รับมาจากพระเจ้า

หากศาสดาไม่ใช่คนสามัญชนธรรมดาแบบเดียวกับประชาชนทั่วไป คำสอนก็จะขาดการนำไปปฏิบัติ ซึ่งในที่สุดคำสอนก็จะหมดความหมายและแน่นอน ก็จะไม่มีการพร้อมที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

ทุกสิ่งทุกอย่างที่ศาสดาสอนผู้อื่น ท่านก็ปฏิบัติเช่นนั้นด้วย คำสอนที่ท่านสอนออกไปจึงเป็นกฎหมายที่ท่านต้องปฏิบัติตาม เพราะสิ่งที่ท่านสอนก็คือ บทบัญญัติที่พระเจ้าทรงดำรัสผ่านมาจากท่านนั่นเอง

ศาสนาอิสลามจำแนกพระศาสนทูตหรือผู้แทนของพระอัลเลาะห์หรือผู้รับโอองการจากพระเจ้าให้นำบัญญัติของพระองค์มาสั่งสอน ชี้แนะแก่มวลมนุษยด้วยกัน ในแต่ละยุคแต่ละสมัยออกเป็น 2 ประเภท² คือ

1. ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามบทบัญญัติของพระเจ้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ศาสนทูตประเภทนี้เรียกว่า “นบี”
2. ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามบทบัญญัติของพระเจ้าทำการเผยแผ่บทบัญญัตินั้นแก่มวลมนุษยชาติทั่วไปด้วยศาสนทูตประเภทนี้เรียกว่า “ซุล” หรือ “เราะซูล”

¹ มานพ วงศ์เสงี่ยม. หลักศรัทธาของศาสนาอิสลาม, 2511 หน้า 38.

² เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2538 หน้า 28.

ส่วนองค์พระมุฮัมมัด ชาวมุสลิมเชื่อกันว่า พระองค์เป็นทั้งนบีและเราะซูล เพราะพระองค์เป็นแบบอย่างที่ดีตามบทบัญญัติของพระอัลเลาะห์และทรงเป็นผู้เผยแผ่บทบัญญัตินั้นแก่มวลมนุษยชาติอีกด้วย

4) ศรัทธาในพระคัมภีร์

คัมภีร์ที่ว่านี้หมายถึงคัมภีร์จำนวน 104 เล่มที่อัลเลาะห์ได้ประทานแก่เหล่าศาสนทูตของพระองค์ เพื่อนำมาประกาศเผยแผ่แก่ปวงประชาชาติให้เหินห่างจากความมืดมนไปสู่ทางอันสว่างไสวและเที่ยงตรง ซึ่งคัมภีร์ที่สำคัญมีอยู่ 4 คัมภีร์ คือ

คัมภีร์โตราห์ หรือเตารอต (Torah) ประทานแก่นบีมูซาหรือโมเสส (Moses) เป็นภาษาฮีบรู

คัมภีร์ซะบูร์ (Zaboor) ประทานแก่นบีดาวิดหรือดาวิด (David) เป็นภาษาอียิปต์โบราณ

คัมภีร์อินญีล (Injeel or Gospel) ประทานแก่นบีอีซาหรือเยซู (Jesus) เป็นภาษาซีเรียโบราณ

คัมภีร์อัล-กุรอาน (Al-Quran) ประทานแก่นบีมุฮัมมัด (Muhammad) เป็นภาษาอาหรับ อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่สมบูรณ์ที่สุดและมุสลิมเชื่อว่าท่านนบีมุฮัมมัดเป็นนบีคนสุดท้าย

คัมภีร์ต่างๆ ทั้งหมดนี้สรุปคำสอนได้เป็น 2 ประการ คือ

1. สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า
2. สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน

5) ศรัทธาในวันพิพากษา

ศาสนาอิสลามเรียกโลกในปัจจุบันว่า “โลกดุนยา” และอธิบายว่า ดุนยาเป็นโลกแห่งการทดลอง ไม่จีรังยั่งยืน รอวันแห่งความพิनाศแตกสลายเรียกว่า “วันกิยามะฮ์” ซึ่งเป็นวันพิพากษาหรือวันกำเนิดปรโลก โลกใหม่ที่เกิดขึ้นในวันดังกล่าวเป็นโลกอมตะ เรียกว่า “โลกอาคีรัต” มนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลกนี้จะมีชีวิตเป็นนิรันดร์ ในวันกิยามะฮ์ นี้

ทุกชีวิตที่ตายไปแล้วจะกลับฟื้นคืนชีพอีกครั้งหนึ่งเพื่อชำระผลกรรมที่ทำไว้สมัยที่มีชีวิตอยู่มุสลิมผู้ศรัทธาในวันพิพากษาและสร้างสมความดีไว้มากจะได้ไปสู่ปรโลกพบกับชีวิตนิรันดร์

6) ศรัทธาในการลิขิตของพระเป็นเจ้า

มุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธากำหนดการต่างๆ ในโลก และชีวิตของบุคคลแต่ละคนเป็นไปโดยอำนาจของพระเจ้าทั้งสิ้น มนุษย์ต้องปฏิบัติตามครรลองที่ถูกกำหนดไว้แล้ว การดิ้นรนชวนขวายและวิริยภาพของมนุษย์ดำเนินไปจะอยู่ภายใต้ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ทั้งสิ้น

ความเชื่อในอำนาจการลิขิตของพระเจ้านี้ มิได้หมายถึงการตัดทอนในด้านสร้างสรรค์ของมนุษย์แต่อย่างใด ซึ่งจะทำให้มนุษย์เกียจคร้านและไม่คิดจะทำหน้าที่อะไรโดยทุกสิ่งเป็นกำหนดของพระเจ้า

ความเชื่อข้อนี้นำมาประกอบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดีและสุขุม มีสติและไม่ประมาท ให้มีสติ ตั้งมั่นว่าทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปโดยการลิขิตของพระเจ้า ซึ่งมนุษย์เองก็ดิ้นรนพยายามและมุ่งมั่นอยู่เสมอ มีความขยันขันแข็ง และเริ่มบุกเบิกการงาน ความคิดทุกประการ ด้วยจิตใจที่สำนึกอยู่เสมอว่า อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของพระเจ้าอยู่เป็นนิตย์ ดังนั้นผลของการกระทำกิจการทั้งหลายไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ตาม มนุษย์ก็จะมีสติสัมปชัญญะมั่นคงเสมอ

หากประสบผลสำเร็จในการทำกิจการใดๆ ก็ระลึกว่าเป็นไปโดยกำหนดลิขิตของพระเจ้า ตัวเองจะได้ไม่ลำพอง ไม่หยิ่งจองหอง ไม่ถือว่าตัวเองเป็นผู้วิเศษเหนือคนอื่นใด แต่ถ้าหากประสบความล้มเหลวในการกระทำก็ระลึกเสียว่า เป็นไปโดยลิขิตของพระเจ้า ตัวเองจะได้ไม่เสียใจ ไม่อกหัก ไม่โวยวาย

ความเชื่อในลิขิตพระเจ้าจะปรับจิตใจของมวลมนุษย์ให้มั่นคงในพระเจ้าดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความมั่นใจ มีเป้าหมายและมีกำลังใจตลอดไป

คนใดที่เชื่อในลิขิตพระเจ้าจะปรับปรุงตัวอยู่เสมอ ไม่ทำอะไรแบบเข้าขามเย็นขามเฉื่อยซาทำตัวเรื่อย ๆ เฉื่อยเฉื่อยเหมือนเรือที่ไม่มีหางเสือ เป็นความเชื่อที่มีเหตุผลอย่างแท้จริง ถ้ามีเหตุบกพร่องจะรีบแก้ไขทันที

ดังนั้นศาสนาอิสลามจึงกล่าวถึงกฎสภาพการณ์ไว้ว่า พระอัลเลาะห์เจ้าทรงลิขิตหรือเป็นผู้ทรงกำหนดกฎสภาพการณ์ (ความเป็นไป) แห่งโลกและมวลมนุษย์ชาติไว้ใน 2 ลักษณะดังนี้

1. สภาวะการณ์ที่คงที่ ได้แก่ กฎแห่งธรรมชาติ เช่น ดินฟ้าอากาศ ระบบการโคจรของดวงดาว และชาติพันธุ์ของมนุษย์ทั้งปวง

2. สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ คือ สภาวะการณ์ที่ขึ้นอยู่กับเหตุและผลที่มนุษย์แต่ละคนจะใช้สติปัญญาของตนเลือกปฏิบัติ เช่น พระเจ้าสร้างมนุษย์ให้มีสภาพของความเป็นคนเหมือนกัน ทั้งพร้อมทั้งทรงประทานแนวปฏิบัติเพื่อความดีงามให้ทุกคน ส่วนผู้ใดมีสภาพอย่างไรนั้นในกาลต่อมานั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลเป็นผู้ทำเองก่อนเลือกทางเดินของตัวเอง

(2) หลักปฏิบัติหรือหน้าที่ในศาสนา (อิบาตะห์)

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประเภท “เอกเทวนิยม” (Monotheism) คือ นับถือพระเจ้าองค์เดียวว่าสูงสุดคือ พระอัลลอฮ์ มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ที่สุด สร้างทุกสิ่งทุกอย่างได้ และสามารถทำลายทุกสิ่งทุกอย่างได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัตินั้น มุสลิมทุกคนจะต้องถือเป็นหน้าที่และเป็นกิจวัตรอันจะขาดมิได้ ซึ่งการปฏิบัตินั้นแบ่งได้เป็น 5 ประการ ดังนี้

1) การปฏิญาณตน

การปฏิญาณตนเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามนั้นให้ปฏิญาณในความเชื่อมีต่อพระอัลลอฮ์เจ้าและต่อองค์ศาสดา โดยกล่าวออกเป็นวาจาจากความเชื่อมั่นของตนเอง และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสอนว่า

“ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าองค์อื่นใดนอกจากพระอัลลอฮ์”

และ **“ข้าพเจ้าขอปฏิญาณตนว่า นบีมะหหมัดเป็นศาสนทูตแห่งพระอัลลอฮ์”** โดยประโยคที่ปฏิญาณดังกล่าวนี้ เมื่อผู้ใดกล่าวด้วยความสำนึกอันจริงใจและด้วยความศรัทธามั่นคงและพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามก็ถือว่าเป็นมุสลิมแล้ว

หรือจะเพิ่มคำปฏิญาณเข้าอีกเพื่อความตั้งมั่นอย่างแท้จริง ไม่คลอนแคลนในการนับถือศาสนาอิสลาม โดยกล่าวว่า

1. จะไม่เคารพบูชารูปใดๆ นอกจากพระอัลลอฮ์
2. จะประพฤติตนในทางบริสุทธิ์และเป็นธรรมเป็นนิตย
3. จะยอมเชื่อฟังถ้อยคำในทางที่ถูกที่ควรของท่านนบีทุกประการ

2) การละหมาด หรือ สวด (นมาซ หรือ นมัสการ)

การละหมาดหรือการนมัสการพระเจ้าคือการแสดงความเคารพต่อพระเจ้า เป็นการปฏิบัติเพื่อแสดงความภักดีต่อพระเจ้า เป็นการปฏิบัติเพื่อแสดงความภักดีต่อพระเจ้า การสำรวมจิตระลึกถึงพระเจ้า การละหมาดเป็นการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างพลังให้เข้มแข็ง การสำรวมจิตหรือการทำสมาธิเพื่อมิให้จิตใจวอกแวกไปในเรื่องต่างๆ เป็นภาวะที่จิตใจได้เข้าไปสัมผัสกับความเป็นเอกภาพกับพระเจ้า ทำให้จิตสงบ ตั้งมั่นอดทน ผู้ที่มีความทุกข์และประสบปัญหาชีวิตในด้านต่างๆ การละหมาดเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุดที่ยังฝึกตนเองให้ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ให้อยู่ในระเบียบวินัย รักษาความสะอาด และยังเป็นการบริหารร่างกายอย่างดียิ่ง หากเป็นการละหมาดรวม ยังเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีพร้อมเพรียง ความเสมอภาค และภราดรภาพอีกด้วย การทำละหมาดเป็นกิจที่ต้องทำเป็นประจำในหลายวาระ คือ

1. รอบวัน ผู้เป็นมุสลิมจะต้องทำละหมาดวันละ 5 เวลา คือ¹

1.1 เวลาอรุณ	เรียกว่า ละหมาด	ซุบหุ ปฏิบัติ 2 ร็อกอะฮ์
1.2 เวลากลางวัน	เรียกว่า ละหมาด	ดุฮฺริอฺ ปฏิบัติ 4 ร็อกอะฮ์
1.3 เวลาเย็น	เรียกว่า ละหมาด	อะซฺร ปฏิบัติ 4 ร็อกอะฮ์
1.4 เวลาพลบค่ำ	เรียกว่า ละหมาด	มัฆริบ ปฏิบัติ 3 ร็อกอะฮ์
1.5 เวลากลางคืน	เรียกว่า ละหมาด	อิซฮาอฺ ปฏิบัติ 4 ร็อกอะฮ์

2. รอบสัปดาห์ ให้รวมทำกันในวันศุกร์ ณ มัสยิดสถาน จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

3. รอบปี ในรอบปีหนึ่งให้ทุกคนมาปฏิบัติการละหมาด ณ มัสยิดหรือสถานชุมนุมซึ่งมี 2 ครั้ง คือ

3.1 ละหมาดเมื่อสิ้นเดือนถือศีลอด (อีดูลฟิฏริ์) ซึ่งเรียกว่า “วันออกบวช”
จำนวน 2 ร็อกอะฮ์
3.2 ละหมาดในวันเชือดสัตว์พลีทาน เนื่องในเทศกาลฮัจญ์ (อีดูลอัฎฮา) ซึ่งเรียกว่า “วันออกฮัจญ์” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

4. ตามเหตุการณ์ เมื่อเกิดเหตุการณ์บางประการให้ละหมาดด้วย เช่น

4.1 ทำละหมาดขอพรแก่ผู้ตายก่อนนำไปฝัง เรียกว่า “ละหมาดญะนาซะฮ์”

¹ เสาวนีย์ จิตต์ทอมว. วัฒนธรรมอิสลาม, 2524 หน้า 105.

4.2 ทำละหมาดขอฝน ในยามแห้งแล้ง เรียกว่า “ละหมาดอิสติสกอฮ์”

4.3 ทำละหมาดในกลางคืนของเดือนถือศีลอดจำนวน 20 ร็อกอะฮ์ เรียกว่า “ละหมาดตะรอวีห์”

4.4 ทำละหมาดระลึกถึงพระเจ้า เมื่อเกิดผิดปกติทางธรรมชาติ คือ

4.4.1 เมื่อเกิดจันทรุปราคา เรียกว่า “คุซุฟุลกอมร์” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

4.4.2 เมื่อเกิดสุริยุปราคา เรียกว่า “กุซุฟุซซัมซี” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

4.5 ทำละหมาดขอต่อพระเจ้า ให้ชี้ทางเลือกในการประกอบกิจการงานที่ตัวเองตัดสินใจไม่ได้ เรียกว่า ละหมาด “อิสติคเราะฮ์” จำนวน 2 ร็อกอะฮ์

นอกจากที่กล่าวไว้แล้ว ยังมีละหมาดอื่นๆ อีก ซึ่งปรากฏในตำราศาสนาโดยตรง และการละหมาดยังส่งเสริมให้กระทำโดยไม่ต้องรอวาระและเหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวที่เป็นการกระทำโดยไม่ต้องมีเงื่อนไข ทำเมื่อระลึกถึงพระเจ้า จำนวนกระทำครั้งละ 2 ร็อกอะฮ์ และทำได้เรื่อยไป เรียกว่า ละหมาด “สนัดมุลัก”

วิธีทำละหมาด¹

ให้เริ่มด้วยการชำระร่างกายให้สะอาด และอาบน้ำละหมาดตามแบบดังนี้

1. ตั้งเจตนาว่าจะอาบน้ำละหมาด
2. ล้างมือทั้งสองข้างจนถึงข้อมือ
3. บ้วนปากและล้างจมูก 3 ครั้งให้สะอาด
4. ล้างหน้า 3 ครั้ง ให้ทั่วบริเวณหน้าให้สะอาด
5. ล้างแขนทั้งสองข้าง 3 ครั้ง ตั้งแต่ปลายนิ้วมือถึงข้อศอกโดยล้างข้างขวา ก่อนล้างซ้าย
6. เอามือขวาชุบน้ำลูบศีรษะ 3 ครั้ง ตั้งแต่ด้านหน้าถึงด้านหลัง
7. เอามือทั้งสองชุบน้ำเช็ดใบหูทั้งสองข้าง 3 ครั้ง ให้เปียกทั่วทั้งภายนอกและภายในโดยเช็ดพร้อมกันทั้งสองข้าง
8. ล้างเท้าทั้ง 2 ข้าง 3 ครั้ง ให้ทั่วจากปลายเท้าถึงเลยตาตุ่ม โดยล้างเท้าขวา ก่อนเท้าซ้าย

¹ ยูซุบ บินอับดุลเลาะห์. คู่มือฮัจญ์, 2517 หน้า 11.

เมื่อเสร็จจากการอาบน้ำละหมาดก็ให้สวมเสื้อผ้านที่สะอาด และปิดอวัยวะสงวนโดย

- ผู้ชายต้องปิดระหว่างสะดือกับหัวเข่า
- ผู้หญิงปิดทั้งร่าง ยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือ

แล้วหันหน้าไปทาง “กิบละฮ์” (กะอ์บะฮ์ บัยตุบเบาะห์) ด้วยจิตใจอันสงบ มีสมาธิ และมุ่งต่อพระเจ้า แล้วปฏิบัติ ดังนี้

1. ตั้งเจตนาแน่วแน่ในการปฏิบัติ
2. ยกมือจกระดับบ่า พร้อมทั้งกล่าวตักบีร์ กล่าวอัลลอฮูอักบร ซึ่งแปลว่า อัลลอฮ์ทรงยิ่งใหญ่ แล้วยกมือลงมากอดอก
3. ยืนตรงในท่าเดิม พร้อมกับอ่าน “บางบทจากคัมภีร์อัลกุรอาน” หรือบทฟาติฮะห์ หรือบทอื่นๆ ตามต้องการ
4. ก้มลง ใช้มือทั้งสองจับเข้าไว้ ศรีษะทำแนวตรงกับสันหลังไม่ห้อยลงและไม่เงยขึ้น พร้อมทั้งอ่านว่า “ซุบฮานะริบิยฺนอะฮ์วะบิฮ์มดิสฺ” 3 ครั้งเป็นอย่างน้อย
5. เงยขึ้นมาสู่ที่ยืนตรง พร้อมทั้งกล่าวว่า “สมิอัลลฮูลิมนัฮ์มะดะฮ์ รอบบะนาละกัลฮัมดุล”
6. ก้มลงกราบโดยให้หน้าผากและจมูกจดพื้น มือวางแนบพื้นในระดับเข้าหัวเข่าทั้งสองวางบนพื้น และปลายนิ้วสัมผัสพื้น พร้อมทั้งอ่านว่า “ซุบฮานะรอบิยฺลอะฮ์ลอะฮ์ละฮ์” 3 ครั้งเป็นอย่างน้อย
7. ลุกขึ้นมานั่งพักพร้อมกับอ่านบทขอพร
8. ก้มลงกราบครั้งที่สองแบบเดียวกับครั้งแรก การกระทำตามลำดับดังกล่าวนี้เรียกว่า “หนึ่งร็อกอะฮ์”
9. จากนั้นขึ้นมายืนตรง แล้วย้อนกลับไปเริ่มต้นปฏิบัติตามลำดับ ตามที่กล่าวไว้แล้ว และในร็อกอะฮ์ที่สองให้ทำอย่างนี้
10. เมื่อขึ้นจากการกราบครั้งที่สอง พร้อมกับอ่านตะฮียะฮ์ คือ “อັตตะฮียาตุลมุबारอกาตุสซอลาตุตตอยยิปตุลิลลาฮ์ อัลลามูออลัยกะอัยยุฮ์นนะบียะวะ เราหะมดูลลอฮ์วะบะรอกาตุฮ์อัลสะลามูออลัยนาวะอะลาอิบาติซซอลิฮีนอ์ซซะดุด์ดัลลาอะฮ์อัลลัดอ์ฮ์ วะอ์ซซะดุด์นนะมุฮัมมัดร่อซูลุลลอฮ์ อัลล่อฮ์ซุมมะซอลิลละลามูฮัมมัดอะลาอะลิมุฮัมมัด”

หากละหมาดนั้นมีเพียงสองร็อกอะฮ์ ก็ไม่ต้องขึ้นให้กระทำร็อกอะฮ์ต่อไป แต่ถ้าเป็นละหมาดที่มีร็อกอะฮ์ที่มี 3-4 ก็ให้ขึ้นกระทำตามลำดับดังกล่าวจนครบจำนวน โดย

- ถ้าเป็นละหมาด 3 ร็อกอะฮ์ ถึงการกราบครั้งที่ 2 ของร็อกอะฮ์ที่ 3 ลูกมาอ่านตะฮียะฮ์
- ถ้าเป็นละหมาด 4 ร็อกอะฮ์ ก็ลุกจากการกราบครั้งที่ 2 ของร็อกอะฮ์ ขึ้นมายืนตรงทำต่อในร็อกอะฮ์ที่ 4 ตามลำดับ จนถึงการทำนัจอานตะฮียะฮ์สุดท้าย

11. ให้สลาม คือ อ่านว่า “อัลลามุอะลัยกุม ะเราะหะห์มะตุลลอฮ์” ทำพร้อมกับเหยี้ยวไปทางขวา และว่าอีกครั้งพร้อมกับเหยี้ยวไปทางซ้าย จากนั้นก็ยกมือขึ้นลูบหน้า เป็นอันเสร็จพิธี อนึ่งก่อนพิธีละหมาดจะเริ่มขึ้นจะมีผู้บอกโดยใช้วิธีตะโกนจากหอสูง เมื่อทุกคนมาประชุมพร้อมกันแล้วหัวหน้าในพิธีการนั้นก็จะเป็นผู้นำ วันสวดมนต์ใหญ่ คือ วันศุกร์

การสวดมนต์หรือนมัสการมีอยู่ 3 ตอน¹ คือ

- ตอนแรก เรียกว่า อาซาน คือ ตอนที่มุอาซซินขึ้นไปตะโกนเรียกอยู่บนหอสูง มีเนื้อหาความว่า ไม่มีบุคคลอื่นที่ดีกว่าพระอัลลอฮ์ พระมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์จึงมานมัสการกันเถิด มาทำความดีกันเถิด ดีกว่าการนอน
- ตอนสอง เรียกว่า ร็อกอะฮ์ เป็นการเริ่มสำรวม กาย วาจา และใจ คือ การกล่าวคำสวดที่ถูกต้อง ใช้อิริยาบถถูกต้อง และตั้งใจตรงต่อพระเจ้าองค์เดียวอย่างถูกต้อง
- ตอนสาม คือ ตอนกล่าวคำนมัสการโดยอิมาม หรือหัวหน้าในพิธีเป็นผู้นำกล่าวนำ และกระทำนำพร้อมกัน เป็นการขอพรและสรรเสริญพระคุณของพระเจ้า อนึ่ง มุสลิมถือว่าในเทศกาลสำคัญอย่างการฉลองวันสิ้นสุดแห่งการถือศีลอด และวันฉลองการเสียสละครั้งใหญ่ (อีดูลอัฎฮา) คือ วันตรุษ จะต้องทำพิธีร่วมกันทุกคนขาดไม่ได้

ประโยชน์ของการทำพิธีละหมาด

ประโยชน์ปัจจุบันที่สำคัญที่สุด คือ เป็นการน้อมตนแก่พระเจ้าทั้งกาย วาจา และใจ ตามแบบอย่างพระศาสดาพระมุฮัมมัด และโอองการที่พระเจ้ากำหนดไว้ ส่วนประโยชน์อื่นที่พึงได้รับมีดังนี้

¹ เสฎีเยร พันธรังษี. ศาสนาเปรียบเทียบ, 2524 หน้า 386.

1. เป็นการชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลา
2. เป็นการฝึกสมาธิและสร้างพลังจิตใจให้เข้มแข็ง
3. เป็นการช่วยแก้ปัญหาชีวิต (ระงับความทุกข์ใจ) ได้โดยทำจิตใจให้สงบ
4. เป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีหลายประการ เช่น ตรงต่อเวลา มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความอดทน การเอาชนะใจตัวเอง สร้างความสะอาดและความสามัคคี
5. เป็นวิธีการบริหารร่างกายทางอ้อม
6. เป็นการสร้างพลังกายให้เข้มแข็งเพื่อสามารถต่อต้านโรคภัยได้เป็นอย่างดี
7. เป็นการลดความตึงเครียดในหน้าที่การงานเพื่อดำเนินงานต่อไปอีกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) การถือศีลอด

การถือศีลอด คือ งดเว้นจากการกระทำต่างๆ ดังต่อไปนี้ตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนถึงตะวันตกในเดือนรอมะฎอน (เดือนที่ 9 ของ ฮิจเราะห์ศักราช) เป็นเวลา 1 เดือน คือ

1. งดการกินและการดื่ม
2. งดการมีเพศสัมพันธ์
3. งดการใช้วัตถุภายนอกเข้าไปในอวัยวะภายใน
4. งดการแสดงอารมณ์ร้ายและความผิดต่างๆ พร้อมทั้งกระทำในสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้
  1. ทำนมาสการพระเจ้าให้มากกว่าวันธรรมดาถ้าเป็นการถือศีลรอมะฎอนให้ทำละหมาดตะรอวีห์จำนวน 20 ร็อกอะฮ์
  2. อ่านคัมภีร์อัลกุรอานให้มาก
  3. สำนวณอารมณ์และจิตใจให้ดี
  4. ทำทานแก่ผู้ยากไร้และบริจาคเพื่อการกุศล
  5. กล่าว “ซิกิร” อันเป็นบทรำลึกถึงพระเจ้า
  6. ให้นั่งสงบสติสงบจิต “อิติกาฟ” ในมัสยิด

การถือศีลอดมีเป้าหมายเพื่อเป็นการฝึกฝนให้ตัวเองมีจิตผูกพัน และยำเกรงต่อพระเจ้า เพื่อบำเพ็ญชีวิตในทุกด้านตามคำบัญชาของพระองค์ อันเป็นผลดีทำให้เกิดปกติสุขทั้งส่วนตัวและส่วนสังคม

นอกจากนั้นประโยชน์ของการถือศีลอดยังอำนวยในด้านสุขภาพอนามัยอีกด้วย เพราะการถือศีลอดเป็นการอดอาหารในช่วงเวลาที่ถูกกำหนดไว้อย่างตายตัวนั้น จะทำให้ร่างกายได้ละลายส่วนเกินของไขมันที่สะสมเอาไว้ อันเป็นบ่อเกิดของโรคภัยหลายประการด้วยกันดังที่ทราบๆ กันอยู่แล้ว

การถือศีลอดเป็นการเพิ่มพูนภูมิคุ้มกันด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายเคยชินกับความหิวด้วยและการรับประทานอาหารตรงตามเวลา เพราะใน 24 ชั่วโมง ผู้ถือศีลอดจะรับประทานอาหารสองมื้อ คือ มื้อตอนดึกก่อนฟ้ารุ่งสางและมื้อค่ำ เมื่ออาทิตย์ลับขอบฟ้า

การถือศีลอดทำให้เกิดการประหยัดทั้งอาหารของโลก และสิ่งฟุ่มเฟือยสิ่งต่างๆ อีกมากมาย สมมุติทั้งโลกมีมุสลิมทั้งหมดในหนึ่งเดือนที่ถือศีลอด เมื่อนำมาจ่ายค่าอาหารที่ลดลงจะเป็นจำนวนมหาศาล เท่ากับเดือนถือศีลอดนั้น มุสลิมช่วยทำให้โลกประหยัดโดยตรง

วาระการถือศีลอด

การถือศีลอดแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. บังคับ

2. อาสาสมัคร

1. ถือศีลอดบังคับ ได้แก่ การถือศีลอดซึ่งศาสนาบังคับว่าจะต้องถือดังนี้

1.1 ถือศีลอดในเดือนรอมะฎอนครบทั้งเดือน

1.2 ถือศีลอดตามที่บนไว้

1.3 ถือศีลอดชดเชยที่ขาด

1.4 ถือศีลอดตามข้อผูกพัน เช่น ถือศีลอดเพื่อไถ่ความผิดอันเกิดจากการกระทำผิดทางเพศขณะถือศีลอด เป็นต้น

2. ถือศีลอดอาสาสมัคร ได้แก่ การถือศีลอดซึ่งศาสนามีได้บังคับให้ถือ หากปล่อยเป็นอิสระ ตามความสมัครใจ มีดังต่อไปนี้ เช่น

2.1 การถือศีลอด 6 วัน ในเดือนเซาวาล (เดือนต่อจากเดือนรอมะฎอน)

2.2 การถือศีลอดในวันที่ 10 ของเดือนมุฮัรริรม

2.3 การถือศีลอด ในวันจันทร์ วันพฤหัสบดี เป็นต้น

สาเหตุทำให้เสียศีลอด

1. รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่ม 2. อาเจียนโดยเจตนา 3. ร่วมประเวณี 4. เสียสติ 5. นำวัตถุเข้าไปในช่องภายในของร่างกาย เช่น รุหุ ทวาร เป็นต้น 6. มีเลือดประจำเดือนหรือเลือดหลังคลอด 7. ทำให้อสุจิเคลื่อน 8. สิ้นสภาพอิสลาม

จุดมุ่งหมายของการถือศีลอดเพื่อฝึกฝนทางด้านร่างกายและจิตใจให้มีความหนักแน่นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักชะกาต

มุสลิมที่บรรลุนิติภาวะทางร่างกายดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องละหมาดทุกคนจะต้องถือศีลอด ยกเว้นสำหรับบุคคลบางประเภทต่อไปนี้

1. คนชรา
2. คนป่วยหรือสุขภาพไม่ดี
3. หญิงที่มีครรภ์ที่เกรงว่าจะเป็นอันตรายแก่บุตร
4. บุคคลที่ทำงานหนัก เช่น กรรมกรแบกหาม
5. บุคคลที่อยู่ในระหว่างเดินทาง
6. หญิงขณะมีรอบเดือนและหลังคลอด

บุคคลที่ได้รับการผ่อนผันให้ละเว้นการถือศีลอดทั้ง 6 ประเภทนี้ หากพ้นภาวะความจำเป็นดังกล่าวแล้ว เช่น หมดรอบเดือน เมื่อสิ้นสุดการเดินทาง หายจากการเจ็บไข้ ฯลฯ ให้ถือศีลอดชดใช้ตามจำนวนวันที่ขาดโดยจะต้องถือในช่วงระยะ 11 เดือนก่อนที่จะถึงเดือนรอมะฎอน ของปีต่อไป ยกเว้นผู้ที่ถือศีลอดได้โดยลำบาก เช่น คนชรา คนป่วย ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ต้องใช้ชดเชยโดยบริจาคอาหารแก่คนยากจน 1 คน ในวันที่ขาด โดยอาหารนั้นต้องเหมือนกับที่ตนรับประทาน

4) การบริจาคศาสนทานชะกาต

การบริจาคศาสนทาน ศาสนาอิสลามเรียกว่า “ชะกาต” (Sakat) มาจากคำเดิมในภาษาอาหรับว่า “ชะกาฮฺ” แปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ ความเจริญงอกงาม

ชะกาต ในศาสนาอิสลาม หมายถึง การบริจาคซึ่งศาสนาบังคับให้ผู้มีทรัพย์สินมากเกินจำนวนที่กำหนดไว้ (ในศาสนา) จ่ายแก่ผู้ควรได้รับ (ตามอัตราที่ศาสนากำหนด)

ที่มาของการบริจาคชะกาต

1. คำสอนในศาสนาที่ให้มุสลิมทุกคนถือว่า บรรดาทรัพย์สินทั้งหลายที่หามาได้นั้น คือของฝากจากอัลเลาะห์ที่เจ้าให้จ่ายส่วนหนึ่งแก่คนยากคนจน
2. ชีวิตจริงของพระศาสดามะหะหมัด เคยผ่านความยากจนมาก่อน

วัตถุประสงค์ของการบริจาคชะกาต

1. เพื่อชำระจิตใจของผู้บริจาคให้บริสุทธิ์ไม่ตกเป็นทาสแห่งวัตถุด้วยความโลภและเห็นแก่ตัว
  2. เพื่อปลูกฝังให้มุสลิมทั้งหลายเป็นผู้มีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน
  3. เพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคมด้วยวิธีการสังคมสงเคราะห์
- ลักษณะของการบริจาคชะกาตที่ถือได้ว่าได้บุญกุศลตามความมุ่งหมาย
1. ทรัพย์สินที่บริจาคต้องได้มาด้วยความสุจริต
  2. ต้องเต็มใจในการบริจาค ไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่เจตนาเพื่ออวดความมั่งมีและไม่ล้าเลิغبูญคุณ

อัตรการบริจาคชะกาต

ทรัพย์สินที่จะนำมาบริจาคชะกาตมีหลายประเภทด้วยกัน คือ

1. ชะกาตพืชผล อันได้แก่ การเพาะปลูกที่นำผลผลิตมาเป็นอาหารหลักในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้าว ข้าวสาลี เป็นต้น เมื่อมีจำนวนผลผลิตได้ 650 กก. ต้องจ่ายชะกาต 10% สำหรับการ

เพาะปลูกที่อาศัยฝน และเพียง 5% สำหรับการเพาะปลูกที่ใช้น้ำจากแรงงาน

2. ทองคำ เงิน และเงินตรา เมื่อมีจำนวนเหลือใช้เพียงเท่าทองคำหนัก 5.6 บาท เก็บไว้ครอบครองครบรอบปีก็ต้องบริจาคออกไป 2.5% จากทั้งหมดที่มีอยู่

3. รายได้จากการค้า เจ้าของสินค้าต้องคิดหักในอัตรา 2.5% ในทุกรอบปี บริจาคเป็นชะภาตทั้งนี้ทรัพย์สินจะต้องไม่น้อยกว่าเทียบน้ำหนักทองคำเท่ากับ 4.67 บาท

4. ชุมทรัพย์เหมืองแร่ เมื่อได้ขุดกรูสมบัติแผ่นดิน หรือเหมืองแร่ได้สัมปทาน จะต้องจ่ายชะภาต 20% หรือ 1 ใน 5 จากทรัพย์สินทั้งหมดที่ได้

5. ปศุสัตว์ ผู้ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ คือ วัว ควาย ฝูง แพะ แกะ จะต้องบริจาคในอัตราที่แน่นอน เป็นชะภาตออกไป เช่น มีวัว ควาย ครบ 30 ตัว ให้บริจาคลูกวัวอายุ 1 ขวบ 1 ตัว ครบ 100 ตัว บริจาคลูกวัวอายุ 2 ขวบ 1 ตัว และ 1 ขวบ 2 ตัว เป็นต้น

ผู้มีสิทธิรับชะภาต

ผู้มีสิทธิรับชะภาตตามระบุไว้ในอัลกุรอานมีทั้งหมด 8 ประเภท คือ

1. คนอนาถา ได้แก่ ผู้ยากจนไม่มีทรัพย์สินหรืออาชีพใดๆ
2. คนขัดสน ได้แก่ ผู้มีอาชีพ มีรายได้ แต่ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายจริง
3. เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับชะภาต ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการไว้วางใจจากรัฐให้จัดการเก็บรวบรวมและจ่ายชะภาต
4. ผู้ควรปลอบใจ ได้แก่ ผู้เพิ่งเข้าอิสลาม หรือเตรียมเข้าอิสลาม หรืออาจจะเข้าอิสลาม
5. ทาสที่ต้องการทรัพย์สินไปไถ่ตัวเองให้เป็นอิสระ รับชะภาตเพียงเท่าที่จะนำไปไถ่ตัวเอง
6. ผู้เป็นหนี้ หมายถึง เป็นหนี้ในการประกอบสัมมาอาชีพะ หรือกิจการกุศลทั่วไปรับชะภาตเพียงเท่าที่เป็นหนี้
7. ผู้สละชีวิตในแนวทางพระเจ้า รับชะภาตเพียงค่าใช้จ่ายระหว่างดำเนินการ
8. ผู้เดินทาง หมายถึง เมื่อเดินทางแล้วหมดทุนที่จะเดินทางกลับมีสิทธิรับชะภาตได้เพียงค่าใช้จ่ายที่จำเป็น

ชะกาตฟิฏเราะฮ์

การบริจาคชะกาตอีกประเภทหนึ่งที่มุสลิมต้องปฏิบัติ คือ “ชะกาตฟิฏเราะฮ์” ซึ่งบริจาคเมื่อถึงวันสิ้นเดือนฮุด (รอมะฎอน)

เป็นชะกาตที่คิดจากอาหารหลักที่บริโภคในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้าวสาลี เป็นต้น นำมาบริจาคโดยคิดเป็นรายบุคคล คนละประมาณ 4 ทะนัน หรือประมาณ 3 ลิตร

การบริจาคชะกาตฟิฏเราะฮ์ให้หัวหน้าครอบครัวบริจาคเพียงคนเดียว โดยคำนวณจากสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจำนวนเท่าใดก็คูณด้วย 3 ลิตร แล้วนำไปบริจาคแก่ผู้มีสิทธิ

5) หลักการประกอบพิธีฮัจญ์

การประกอบพิธีฮัจญ์¹ คือ การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ เมืองเมกกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย คำว่า ฮัจญ์ หมายถึง “การเดินทางไปยังจุดมุ่งหมายเฉพาะอันหนึ่งในแง่กฎหมายของอิสลาม คำนี้มีความหมายว่า ออกเดินทางไปกะบะห์หรือบัยตุลลอฮ์ และประกอบพิธีฮัจญ์”

ในชีวิตหนึ่ง มุสลิมจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ มหานครเมกกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียอย่างน้อย 1 ครั้ง เป็นข้อบังคับสำหรับทุกคนที่มีความสามารถพอจะเดินทางไปได้และไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนระหว่างเดินทาง

บทบัญญัติพิธีฮัจญ์นี้กำหนดให้มุสลิมจากทั่วทุกมุมโลกได้เดินทางไปร่วมชุมนุมเพื่อแสดงพลังศรัทธา พลังเศรษฐกิจ พลังสังคม และได้มีการแลกเปลี่ยนทางด้านต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมมุสลิม เช่น การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ ทางเศรษฐกิจ ทางความคิด ทางข่าวสาร เป็นต้น

การรวมตัวกันในสถานที่เดียวกัน เป็นจำนวนหลายล้านคนเช่นนี้ ทำให้ทุกคนได้ตระหนักถึงภราดรภาพ เสมอภาพ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม ซึ่งจะทำให้ทุกคนรักกันยิ่งๆ ขึ้น ที่ไม่เคยรู้จักกันก็จะได้รู้จักกัน และจะทำให้สนิทสนมสมัครสมานกัน

กำหนดเวลาของการไปทำพิธีฮัจญ์

ในปีหนึ่งๆ มุสลิมทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกัน 1 ครั้ง พิธีนั้นจะทำได้เดือนซุลฮิจญะฮ์ของแต่ละปี

¹ สัจญียฺยุซุบ บินอับดุลเลาะห์. คู่มือฮัจญ์, 2517 หน้า 2.

แต่หากมุสลิมเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ มิใช่ฤดูกาลทำฮัจญ์ตามกำหนดเวลาดังกล่าว เรียกศาสนกิจนั้นว่า อุมเราะห์

สถานที่ในการประกอบพิธีฮัจญ์

สถานที่ในการประกอบพิธีฮัจญ์มีเพียงแห่งเดียวโลกมุสลิม ไม่สามารถจะไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่ไหนก็ได้ตามใจชอบ เช่น การท่องเที่ยว

สถานที่ของการประกอบพิธีฮัจญ์อยู่ที่กะอ์บะฮ์ หรือบัยตุลลอห์ในนครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

กะอ์บะฮ์ คือ สิ่งก่อสร้างรูปทรงเหลี่ยม (มาจากรากศัพท์ว่า กะอะบะ แปลว่า หนุนขึ้นหรือพองขึ้น) ที่ท่านนบี (ศาสดา) อิบรอฮีมและนบีอิสมาอิล บุตรชายช่วยกันสร้างขึ้นจากรากเดิมที่มีอยู่ตามที่ได้รับบัญชาจากพระผู้เป็นเจ้าอัลเลาะห์ (ซุบห์) เมื่อประมาณ 200 ปี ก่อนคริสตกาล กะอ์บะฮ์นี้มีชื่อเรียกอยู่หลายอย่างที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอาน อาทิ อัล-บัยตุลหะรอม อัล-มิสญิดุลหะรอม บัยตุลลอติก แต่นามที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุด คือ “บัยตุลลอห์” ซึ่งแปลว่า บ้านของอัลลอฮ์

ฉะนั้น อัล-กะอ์บะฮ์ หรือ บัยตุลลอห์ จึงเป็นเคหะหลังแรกที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพภักดีต่อองค์พระอัลเลาะห์ (ซุบห์)

ทุ่งอะเราะเฆะฟะฮ์ อะเราะเฆะฟะฮ์มีลักษณะเป็นทุ่งกว้างในหินผาที่กว้างใหญ่สูงประมาณ 200 ฟุต อยู่ห่างจากนครเมกกะประมาณ 25 กิโลเมตร เป็นสถานที่ที่ผู้ประกอบพิธีฮัจญ์ทั้งหมด (สุญูด) จะไปร่วมชุมนุมกันในวันที่ 9 ของเดือนซุลฮิจญะฮ์ ตั้งแต่เช้าก่อนถึงพระอาทิตย์ตก เป็นที่เริ่มแรกของพิธีฮัจญ์ หลังจากครองผ้าอิหฺรอมแล้ว (ชุดขาวจากผ้า 2 ผืน)

ในการค้างแรมที่อะเราะเฆะฟะฮ์นี้ สุญูด (ผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์) จะกางเต็นท์อยู่โดยต่างก็มีธงชาติของประเทศตนติดตั้งไว้

ทุ่งนี้เป็นที่ชุมนุมของคนทั่วโลก จากจำนวนร้อย เป็นพัน เป็นหมื่น เป็นแสน และเป็นล้านในปัจจุบัน ในจำนวนนี้มีทั้งราชาและยาจก นายและบ่าว ผิวขาว ผิวดำ ผิวเหลือง แต่ทุกคนแต่งกายเหมือนกันด้วยผ้าขาวเพียง 2 ชิ้น ทุกคนเท่าเทียมกัน เป็นพี่น้องกัน หัวใจจำนวนล้านดวงในที่เดียวกันต่างมุ่งอยู่ที่พระเจ้าของค์เดียวกัน และต่างอยู่ในความสำรวม ความนอบน้อมต่อพระองค์ ขอพรจากพระองค์ เป็นการมาหยุด มาพักแรมอยู่ด้วยกันด้วยความสงบ จึงเรียกการปฏิบัตินี้ว่า วูฎุฟ (วูฎุฟ แปลว่า หยุด สงบ นิ่ง)

เมื่อเสร็จจากการรูดูฟ สุญญาตจะเดินทางไปยังทุ่งมีนาเพื่อไปค้างแรมที่นั่น 3 วัน 3 คืน เพื่อ
ขว้างเสาหิน

แต่เนื่องจากการเดินทางอยู่ในระหว่างกลางคืน ท่านศาสดา (คือลข) จึงค้างคืนที่ทุ่ง
มุสตะลียะฮ์ 1 คืน จึงออกเดินทางไปยังทุ่งมีนาในตอนเช้าของวันที่ 10

สำหรับมุสลิมที่มีได้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ถือว่าวันรุ่งขึ้นจากการรูดูฟของผู้ไป
ประกอบพิธีฮัจญ์ คือ วันอีดิ้ลอัฎฮา หรือที่ชาวไทยมุสลิมนิยมเรียกว่า ออกฮัจญ์

อนึ่ง ณ ทุ่งอะเราะะฟะฮ์แห่งนี้ คือ สถานที่ซึ่งท่านศาสดามุฮัมมัด (คือลข) แสดงปัจฉิม
เทศนาหรือการกล่าววอบรมในที่ชุมนุมเป็นครั้งสุดท้าย

การแต่งกายในพิธีฮัจญ์

ผู้ชายทุกคนจะแต่งกายด้วยผ้าขาว 2 ชิ้นที่ไม่มีการเย็บ ส่วนหญิงจะแต่งกายด้วยชุดที่มิดชิด
(เปิดได้เฉพาะฝ่ามือและใบหน้า) โดยไม่มีเครื่องประดับใดๆ ทั้งสิ้น การครองผ้าขาวนี้เรียกว่า
อิห์รอม

“หลักข้อแรกของการบำเพ็ญฮัจญ์ ได้แก่ อิห์รอมจากมิกออต หมายถึง การครองผ้าสองชิ้น
ด้วยการตั้งใจจะบำเพ็ญฮัจญ์จากเขตสถานที่แห่งหนึ่ง เรียกว่า ยะลัมลัม ซึ่งอยู่ห่างจากเมือง
ฮิตตะห์ (เมืองท่าของชาวอุไดเราะเบีย) ประมาณ 63 กิโลเมตร”

การประกอบพิธีฮัจญ์

ตั้งแต่เริ่มครองอิห์รอมจนเปลื้องอิห์รอมเมื่อเสร็จพิธีไม่ว่าสุญญาตจะมาจากส่วนใดของ
โลกจะต่างเริ่มกล่าวสรรเสริญด้วยภาษาเดียวกันก้องกระหึ่มไปทั่ว คือ “ลับบัย กัลลอฮุมมะ ลับบั
ยกะลาซารีกะลัก”

“โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอนอบน้อมคำเชิญของพระองค์ ไม่มีผู้ใดเทียบเท่าพระองค์”

ขั้นตอนของพิธีฮัจญ์ สรุปได้ดังนี้

1. การครองอิห์รอม
2. การรูดูฟ (พักสงบ) ที่ทุ่งอะเราะะฟะฮ์
3. การค้างแรมที่ทุ่งมุสตะลียะฮ์ 1 คืน แล้วเดินทางไปอยู่ที่ทุ่งมีนา 3 คืน เพื่อขว้าง
เสาหิน

4. การเฆาะวฟ คือ เดินเวียน (ซ้าย) รอบบัยตุลลอห์ 7 รอบ
5. สะแอ คือ การเดินและวิ่งกลับไปกลับมาระหว่างอัลเศาะฟากับอัลมัรวะฮ์ 7 เที่ยว
6. การทำกุรบานหรือเชือดสัตว์พลีสำหรับผู้ที่มีความสามารถหรือการถือศีลอดทดแทน 7 วัน
7. โกนหรือตัดผม เสร็จแล้วจึงเปลื้องชุดอิห์รอม

พิธีฮัจญ์เป็นศาสนกิจข้อที่ 5 ของมุสลิม เป็นข้อเดียวในหลักปฏิบัติ 5 ประการที่ใช้ปฏิบัติเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถเท่านั้น บุคคลที่มีความสามารถในการประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึงมุสลิมที่มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ที่มีทรัพย์สินเพียงพอในการใช้จ่ายโดยมิต้องเป็นหนี้สินและเดือดร้อนบุคคลที่อยู่ข้างหลังและเส้นทางที่เดินทางไปจะต้องปลอดภัย นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่ประกอบศาสนกิจข้ออื่นๆ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคซะกาตสมบูรณ์เสียก่อน การไปประกอบพิธีฮัจญ์มิใช่เพื่อโอ้อวดหรือเพื่อแสดงความมั่งคั่งของตน แต่เป็นการไปเพื่อทดสอบความศรัทธาและความเข้มแข็งอดทน

ในปีหนึ่งๆ มุสลิมจากทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกันที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นสถานที่แห่งเดียวในโลกที่ใช้ประกอบพิธีจะทำในเดือนซุล (เดือนที่ 12 ของเดือนฮิจญ์เราะฮ์ศักราช) โดยใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์

มุสลิมที่เข้าร่วมในการประกอบพิธีฮัจญ์จะต้องทำพิธีตามลำดับต่อไปนี้

1. **การครองอิห์รอม** คือ การนุ่งห่มด้วยผ้าขาวสองผืน เรียกว่า ครองอิห์รอม ผู้ที่เข้าร่วมในการประกอบพิธีฮัจญ์ที่เป็นชายจะต้องแต่งกายด้วยผ้าขาวสองผืน ส่วนหญิงจะต้องปิดมิดชิดเว้นแต่ใบหน้าและฝ่ามือ เพราะฉะนั้นทุกคนจึงแต่งเหมือนกันหมดไม่ว่าจะเป็นเศรษฐีหรือยาก ผิวขาวหรือผิวดำ นายหรือป่าว เพราะทุกคนเสมอภาคกันหมด

2. **การวูฎ** คือ การพักสงบที่ทุ่งอะเราะพะฮ์ (อะเราะพะฮ์ เป็นชื่อตำบลหนึ่งของเมืองเมกกะ) ซึ่งห่างจากเมืองเมกกะประมาณ 12 กิโลเมตร บริเวณสำหรับวูฎนี้เป็นลานทรายกว้างใหญ่ที่มีเทือกเขาเรียงรายเป็นรูปครึ่งวงกลม ทิศเหนือมีเนินเขาชื่อ ญะบัลเราะห์ ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งเป็นสถานที่วูฎของท่านเราะซูล

การวูฎเป็นข้อที่ปฏิบัติประการหนึ่งของพิธีฮัจญ์ผู้ที่ขาดการวูฎย่อมไม่ได้ฮัจญ์ การวูฎจะเริ่มตั้งแต่ตะวันตกของวันที่ 9 เดือนซุล

3. **การค้ำแรมที่ทุ่งมูสตะลิพะฮ์ 1 คีน** แล้วเดินทางไปที่ทุ่งมีนาเพื่อข้างเสาหินค้ำแรมที่ทุ่งมีนา 3 วัน 3 คีน

4. **การเฆาะวาฟ** คือ การเดินเวียนรอบบัยตุลลอฮ์ 7 รอบ การเฆาะวาฟต้องเริ่มต้นจากแนวของหินดำและต้องปฏิบัติดังนี้

- ต้องมีน้ำละหมาด
- แต่งกายปกปิดเรียบร้อย
- เหยียดเฆาะวาฟก่อนจะเริ่มต้นเฆาะวาฟ
- ต้องเริ่มจากหินดำ
- ต้องเวียนให้ครบ 7 รอบ โดยเวียนติดต่อกันไปไม่ขาดระยะ
- ให้เวียนซ้ายให้บัยตุลลอฮ์อยู่ทางด้านซ้ายมือโดยให้แนวอกตั้งฉากกับบัยตุลลอฮ์เสมอ
- ให้จับหินดำ หากคนแน่นจนทำไม่ได้ก็ให้เอามือลูบหินดำแล้วจึงเอามือมาจับ หากยังทำไม่ได้ก็ให้ทำท่าจับหรือลูบหินดำแล้วจึงเอามือจับ

5. **สะแอ** คือ การเดินระหว่างเสาฟา มัรวะฮ์ ซึ่งมีความยาวประมาณ 410 เมตร โดยเดินเวียนรอบประมาณ 7 เที้ยว เงื่อนไขการสะแอมี่ดังนี้

- ต้องเริ่มที่เนินเขาเสาฟา
- ต้องสิ้นสุดที่เนินเขามัรวะฮ์
- ต้องเดินตามเส้นทางที่กำหนด
- ต้องเดินให้ครบ 7 รอบ
- หากไม่แน่ใจในจำนวนเที้ยว ให้ถือว่าเอาจำนวนน้อยเป็นหลักแล้วสะแอต่อไปจนแน่ใจว่าครบ 7 เที้ยว

6. **การทำกูรบาน** คือ การเชือดสัตว์เพื่อเป็นทาน ผู้ที่กระทำให้บกร่องหรือละเมิดข้อห้ามต่างๆ ระหว่างพิธีฮัจญ์ จะต้องเสียค่าปรับหรือค่าทดแทนที่เรียกว่า การเสียดัม การเสียดัมนี้อาจจะเป็นการกระทำได้ด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทนโดยเชือดสัตว์หรือนำอาหารมาแทน บริจาคแก่คนยากจน แล้วแต่กรณี เช่น

- ผู้บำเพ็ญฮัจญ์ร่วมประเวณีระหว่างอิห์รอมถือว่ามีความผิดหนัก ทำให้พิธีฮัจญ์นั้นเสียต้องกระทำได้ด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทนโดยเชือด

สัตว์หรือนำอาหารมาแทนและต้องกระทำพิธีฮัจญ์ต่อไปจนจบและต้องประกอบพิธีฮัจญ์อีกต่อไป นอกจากนี้ยังต้องเสียตัม

- ห้ามล่าสัตว์หรือช่วยเหลือการล่าสัตว์
- เมื่อผู้บำเพ็ญฮัจญ์บกร่องในเบื้องต่อไปนี้ เช่น ใช้เครื่องหอม ตัดเล็บ ตัดหรือถอนต้นไม้ ให้เสียตัม โดยเชือดแพะหรือแกะ 1 ตัว หรือถือศีลอด 3 วัน หรือบริจาคข้าวสารแก่คนยากจน 6 คน คนละครึ่งมุด (ทะนानอาหาร)

7. โกงหรือตัดผม เมื่อเสร็จจากการสะแอแล้ว ให้โกนผมหรือตัดผมอย่างน้อย 3 เส้นเสร็จแล้วจึงเปลี่ยนชุดอิห์รอม

ความมุ่งหมายของการประกอบพิธีฮัจญ์

1. เพื่อให้มุสลิมจากทั่วโลกได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันอันจะก่อให้เกิดสัมพันธภาพและภารดรภาพ

2. เพื่อให้เกิดความเสมอภาค เพราะผู้ที่มาบำเพ็ญฮัจญ์ในปีหนึ่งๆ จะมีเชื้อชาติ ผิวพรรณ ฐานะ ฯลฯ แตกต่างกัน แต่ทุกคนต่างอยู่ในชุดอิห์รอมเหมือนกันหมดและทำพิธีอย่างเดียวกันไม่มีใครมีอภิสิทธิ์ใดๆ

3. เพื่อเป็นการทดสอบความอดทนและในด้านการเสียสละสิ่งต่างๆ ในหนทางของพระเจ้าตั้งแต่ทรัพย์สินเงินทองในการใช้จ่ายการต้องละทิ้งบ้านเรือนครอบครัวและญาติพี่น้อง

4. เพื่อฝึกฝนและทดสอบความอดทนทั้งร่างกายและจิตใจ

5. ฝึกการสำรวมตน ละทิ้งอภิสิทธิ์ต่างๆ เพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามวินัยบัญญัติของพิธีฮัจญ์เหมือนกันทั้งหมด เช่นงดเว้นจากการล่าสัตว์ การตัดต้นไม้ การร่วมประเวณี เป็นต้น

6. เพื่อให้มุสลิมได้ระลึกถึงประวัติศาสตร์ของอิสลามและเป็นการปลูกศรัทธามั่นคง

7. เป็นการแสดงถึงเอกภาพของพระผู้เป็นเจ้าในการที่มุสลิมจากทั่วโลกจำนวนนับแสนเดินทางไปรวมกัน ณ ที่แห่งเดียวกัน ในชุดแบบเดียวกัน กระทำพิธีอย่างพร้อมเพรียงกันในทุกๆ ปี

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไปบำเพ็ญฮัจญ์เมื่อกลับมาแล้วยังเป็นคนธรรมดา มิได้เป็นพระ และมีได้มีสิทธิพิเศษใดๆ ศาสนาอิสลามเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่ถือ

อภิสติชน เพราะทุกคนต่างก็เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ วิธีการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎหมายของอัลลอฮ์เหมือนกัน แม้แต่ผู้ปกครองก็ไม่มีสิทธิใช้ตำแหน่งหน้าที่และอำนาจข่มขู่หรือเอาเปรียบประชาชน ศาสนาอิสลามถือว่าผู้ปกครองที่ดีนั้น คือ ผู้ปกครองที่รับใช้ประชาชนด้วยความซื่อสัตย์และบริสุทธิ์ใจนั่นเอง

(3) หลักคุณธรรมหรือหลักความดี(อิห์ซาน)

หลักคุณธรรมหรือหลักความดี คือการกำหนดว่าสิ่งใดที่ควรปฏิบัติ และสิ่งใดต้องละเว้น ข้อกำหนดเหล่านี้ปรากฏอยู่แล้วในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งแยกออกเป็นสองตอนคือการกระทำที่อนุญาต เรียกว่าฮะลาล (HALAL) และการกระทำที่ต้องห้าม เรียกว่าฮะรอม (HARAM)

1) **การกระทำที่อนุญาต** หมายถึง การอนุญาตให้กระทำความดี ซึ่งความดีในศาสนาอิสลาม หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่ได้รับไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ว่า ดี สิ่งนั้นต้องดี ไม่ว่าคนทั้งหลายจะเห็นชอบด้วยหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างของการกระทำที่จัดเป็นการกระทำที่ดีในศาสนาอิสลาม เช่น

- บอกทางให้แก่ผู้หลงทาง
- หยิบสิ่งอันตรายออกจากทางเดิน
- ไม่เข้าใกล้เครื่องดื่มและของมึนเมา
- ไม่เข้าใกล้สิ่งลามกอนาจาร
- ต่อสู้ถ้ามีการกดขี่
- พูดความจริงต่อหน้าผู้ปกครอง
- จ่ายค่าแรงก่อนเห็จะแห้ง
- ไม่เป็นคนหลงชาติหลงตระกูล
- ไม่เป็นคนทำบุญเอาหน้าหวังชื่อเสียงหรือต้องการให้ชื่อของตนไปติดอยู่ที่อาคารใด อาคารหนึ่ง
- การไม่กินดอกเบี้ย ไม่ติดสินบน
- การแต่งงานที่ใช้เงินน้อยและมีความรุ่มรวยน้อยที่สุด
- การยกฐานะคนใช้ให้มีการกินอยู่เหมือนกับตน
- ฯลฯ

2) การกระทำที่ต้องห้าม หมายถึง การห้ามกระทำความชั่ว ซึ่งความชั่วในศาสนาอิสลาม หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ได้รับไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ว่าชั่ว สิ่งนั้นต้องชั่ว ไม่ว่าคนทั้งหลายจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างของการกระทำที่จัดเป็นการกระทำชั่วในศาสนาอิสลาม เช่น

- การตั้งภาคี หรือยึดถือ นำสิ่งอื่นมาเทียบเคียงอัลลอฮ์ เช่น เงินตรา วงศ์ตระกูล เกียรติยศ ชื่อเสียง ประเพณี แม้แต่อารมณ์ก็จะนำมาเป็นใหญ่ในตัวเองไม่ได้
- การกราบไหว้บูชารูปปั้น วัตถุ ต้นไม้ ก้อนอิฐ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว แม่น้ำ ภูเขา ห้ามกราบไหว้ผีสิงเทวดา นางไม้ ห้ามเช่นไหว้สิ่งใดๆ ทั้งสิ้น
- การเชื่อในเรื่องดวง ผูกดวง ดูหมอ ตรวจดูชะตาราศี ดูลายมือ ถูโชคลาง เล่นเครื่องรางของขลัง
- การเล่นการพนันทุกชนิด เสี่ยงทาย เสี่ยงโชค เล่นม้า ลีลาเตอรี หว่ยเบอร์
- การกินสัตว์ที่ตายเอง สัตว์ที่มีโรค กินหมู กินสัตว์ที่นำไปเช่นไหว้ สัตว์ที่ถูกรัดคอให้ตายโดยที่มิได้เชือดให้เลือดไหลสัตว์ที่เชือดโดยมิได้กล่าวนามของอัลลอฮ์
- การกินดอกเบ๊ยะ
- การเสพสุราและสิ่งมีเมาทุกชนิด รวมทั้งยาเสพติด เช่น ฝิ่น เฮโรอีน
- การผิดประเวณี แม้จะเป็นการสมัคใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายก็ตาม
- การประกอบอาชีพที่ไม่ชอบด้วยศีลธรรมหรืออาชีพที่จะนำไปสู่ความหายนะ เช่น ตั้งช่อง โรงเหล้า บาร์ อาบอบนวด ปลอมเงินกู้โดยวิธีเก็บดอกเบ๊ยะ รับซื้อของโจร และเปิดสถานเรีงรมย์ทุกชนิด
- การบริโภคอาหารที่หามาได้โดยไม่ชอบ
- การกักตุนสินค้าเพื่อนำออกมาขายด้วยราคาสูงเมื่อเกิดภาวะขาดแคลนอดอยาก
- การกระทำใดๆ ที่เป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง เพื่อนบ้าน สังคม และประเทศชาติ
- ฯลฯ

หลักคุณธรรมเป็นหลักคำสอนที่สนองตอบหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ เพราะการสร้างคุณธรรมสูงสุดให้เกิดขึ้นในจิตใจ จะต้องผ่านหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบเสียก่อน มิฉะนั้นคุณธรรมทางใจจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ เมื่อมีศรัทธา

มันใจในองค์อัลลอฮ์ และมีการปฏิบัติสนองคำบัญชาของพระองค์อย่างครบถ้วนและเคร่งครัด เป็นนิจิสแล้ว จิตใจก็จะแนบเนื่องกับพระองค์ กีเลสตัณหาที่แทรกซ้อนในอารมณ์ก็จะถูก ปลดปล่อยออกจนหมดสิ้น

หลักสามประการดังที่กล่าวมานี้ เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับมุสลิม ทุกคนต้องปฏิบัติและมีอยู่ในดวงจิตของตน ซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะตัวของมุสลิมแต่ละคน เมื่อ ปฏิบัติหลักสามประการนี้ครบถ้วนแล้ว หน้าที่อันดับต่อมาคือ การรับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลอื่นหรือที่เรียกว่า “หลักธรรมทางสังคม” ซึ่งสังคมในที่นี้หมายถึง บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัว เองโดยกำหนดหลักกว้างๆ ว่า “บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นโดยฐานะใดก็จะต้องรับหลักธรรม เพื่อปฏิบัติต่อผู้นั้นตามฐานะดังกล่าว” เหตุนี้จึงมีหลักธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อบิดามารดา ต่อสามี ต่อบุตรหลาน ต่อเพื่อนบ้าน ต่อคู่สัญญา ต่อลูกค้า ต่อผู้ปกครอง ต่อประเทศชาติ เป็นต้น คำสอนของศาสนาอิสลามจึงไม่ได้หมายความว่าเฉพาะการบำเพ็ญภานาต่อพระเจ้าอย่าง เดียว หากจะต้องปฏิบัติตนตามภาระหน้าที่ต่างๆ ตามฐานะของตนอย่างเหมาะสมและอย่าง รับผิดชอบอีกด้วย ภาระหน้าที่ต่อพระเจ้าและสังคมนั้นแยกกันไม่ออก จะต้องปฏิบัติควบคู่กันไป จะทิ้งอย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ได้ แม้แต่การบัญญัติถึงหน้าที่ดังกล่าว คัมภีร์อัลกุรอานก็นำมารวม กันไว้ในประโยคเดียวกัน มิได้แยกให้เห็นถึงความลดหลั่นทางความสำคัญ ดังปรากฏในพระ คัมภีร์ว่า “พึงน้อมสการต่อพระเจ้า พึงทำดีต่อพ่อแม่ ต่อวงศ์ญาติ ต่อเด็กกำพร้า ต่อคนอนาถา ต่อเพื่อนบ้านทั้งไกลและใกล้ ต่อเพื่อนสนิท และต่อคนเดินทาง”

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า หน้าที่ต่อพระเจ้าและต่อสังคมเป็นหน้าที่ที่ ต้องปฏิบัติควบคู่กันไป จะแยกออกจากกันไม่ได้ และหน้าที่ทั้งสองนั้นต่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ภารกิจทางสังคมที่ศาสนาอิสลามได้กำหนดไว้นั้นเป็นเจตนารมณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก ศาสดาและถือว่าความดีของบุคคลจะลดหลั่นไปตามการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ศาสนา อิสลามไม่สอนให้บุคคลเป็นคนเห็นแก่ตัว ดังโอวาทของศาสดามุฮัมมัดว่า “คนที่ดีที่สุดคือคน ที่มีชีวิตอยู่เพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นมากที่สุด คนใดคนหนึ่งจะยังไม่ถือว่ามีความดีจนกว่า เขาจะรักผู้อื่นเท่ากับที่เขารักตนเอง”

ศาสนาอิสลามไม่สอนให้คนยอมตนเป็นทาสสิ่งของต่างๆไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัตถุธรรม เช่น ทรัพย์สินสมบัติหรือนามธรรม เช่น ชื่อเสียงเกียรติยศ เพราะการยอมตนเป็นทาสของสิ่งเหล่านี้ จะทำให้ชีวิตวนเวียนอยู่ในโลกนี้ ทำให้วิญญาณหมดอิสรภาพที่จะทะยานไปสู่อาณาจักรแห่ง พระเจ้า ดังคำสอนว่า “โลกนี้เป็นคุกสำหรับผู้ศรัทธาและเป็นสวรรค์สำหรับผู้อื่น”

(4) ปัจฉิมโฆวาทของศาสดา¹

หนีมุฮัมมัดได้สั่งสอนศาสนิกชนในการประกอบพิธีฮัจญ์เป็นครั้งสุดท้ายที่ทุ่งอาระฟะฮ์ว่า “ตั้งแต่วันนี้ไป การกัฏี๋มเพื่อตอกเบี้ยเป็นสิ่งต้องห้าม การแก้แค้นฆ่ากันตายต้องยุติ บุรุษมีสิทธิเหนือสตรีและสตรีก็มีสิทธิเหนือบุรุษ จงให้ความยุติธรรมและความปราชญ์แก่ภรรยา จงให้อาหารอย่างที่ท่านบริโภคแก่ทาสหรือคนใช้ จงให้เสื้อผ้าอย่างที่ท่านใช้ ถ้าเขาทำผิดอย่างให้อภัยไม่ได้ก็จงให้เขาไปเสีย อย่ารุนแรงกับเขา เพราะเขาก็เป็นข้าของอัลเลาะห์ มุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน เป็นเครือญาติเดียวกันมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีหน้าที่เหมือนกัน จงอย่าเบียดเบียนหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากกัน อย่าเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนเมื่อเขาไม่อนุญาต จงพยายามห่างจากความลำเอียงหรือความอยุติธรรม เราได้ทิ้ง 2 สิ่งไว้ คือ อัลกุรอานและแบบฉบับของเรา หากพวกท่านยึดมั่นใน 2 สิ่งนี้ พวกท่านจะไม่หลงทางเลย”

(5) พระเจ้าสูงสุดของศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามไม่นิยมเรียกพระเจ้าสูงสุดว่าพระเจ้า (God) แต่จะเรียกพระนามตามภาษาอาหรับ คือ “อัลลอฮ์” (Allah) และจะต้องมีคำต่อท้ายว่า “ซุบฮาน” ซึ่งมาจากคำว่า “ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา” ซึ่งอาจารย์ เสาวนีย์ จิตต์หมวด²ได้แปลความหมายไว้ว่า “มหาบริสุทธิ์และความสูงยิ่งแด่พระองค์” อันเป็นคำสวดที่ดีที่แสดงถึงความเคารพตามแบบอิสลาม มุสลิมไม่นิยมเรียกอัลลอฮ์เฉยๆ

คำว่า “อัลลอฮ์” หมายถึง “พระผู้ทรงพลังอำนาจ” ที่มีอยู่อย่างแน่นอน และมีอยู่ตลอดไปไม่มีการดับสูญ พระองค์ไม่มีรูปกายแต่ดำรงความเป็นหนึ่งเดียว สิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งสร้างของพระองค์และเป็นไปตามที่พระองค์ทรงกำหนด พระองค์มีพระเมตตาจึงส่งศาสดาประกาศมาประกาศข่าวแก่มนุษย์เป็นระยะๆ เพื่อให้พวกเขาสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม และทรงประทานกฎข้อบังคับต่างๆ มาให้พวกเขาเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ที่สุดตามวิถีทางของอิสลาม ชาวมุสลิมเชื่อกันว่าพระองค์จะเสด็จมาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตัดสินพิพากษาโลกในวันสุดท้าย ฉะนั้นมนุษย์ต้องยอมรับอิสลามเพื่อเป็นวิถีทางที่ชีวิตของตนเองจะได้อยู่รอดปลอดภัย

คำว่า “อิสลาม” อาจารย์เสาวนีย์ จิตต์หมวด.³ ได้อธิบายไว้ว่ามาจาก “อัลละมะ”

¹ เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2535 หน้า 83-84.

² เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 3, 2535 หน้า 477.

³ เล่มเดียวกัน, หน้า 7.

ซึ่งมาจากรากศัพท์ภาษาอาหรับเดียวกันกับคำว่า “มุสลิม” คือมาจาก “ชะลิมะ” หรือ “ชะละมุน” แปลว่า “สันติ การนอบน้อม การยอมจำนนอย่างสิ้นเชิง” ดังนั้น “อิสลาม” จึงมีความหมายว่า “การน้อมนอบตนต่ออัลลอฮ์ แต่พระองค์เดียวอย่างสิ้นเชิงเพื่อความสันติ” ส่วน “มุสลิม” หมายถึง “ผู้ที่นอบน้อมมอบตนต่ออัลลอฮ์ แต่พระเจ้าองค์เดียวอย่างสิ้นเชิง”

พวกอิสลามเชื่อว่าผู้ใดที่มีความเชื่อมั่นในอัลลอฮ์ พวกเขาจะได้รับสวรรค์เป็นรางวัลอันเป็นสถานที่บรมสุขที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้แก่ผู้ที่ยึดมั่นในแนวทางของพระองค์เท่านั้น แม้ว่าพระองค์จะมีน้ำพระทัยดีมีเมตตา แต่พระองค์ก็มีความยุติธรรม คนชั่วย่อมได้รับการตัดสินอย่างยุติธรรม และคนดีย่อมได้รับความเที่ยงธรรม

เนื่องจากพระองค์เป็นผู้สร้างมลาอิกะฮ์ พระองค์ได้ทรงกำหนดหน้าที่ให้มลาอิกะฮ์ปฏิบัติตามเพื่อช่วยเหลือพระองค์ในหน้าที่ต่างๆ เช่น “เทพยิบริล หรือ กาเบรียล” (Gabriel) เป็นผู้นำโองการจากอัลลอฮ์มาถ่ายทอดให้กับนบีมุฮัมมัด (คือลฯ) “รกีบ-อดดีด” เป็นผู้บันทึกความดีความชั่วของมนุษย์ “อิสรออีล” เป็นผู้ถอดวิญญาณมนุษย์ออกจากร่าง “มุนกัร และ นะกীর” เป็นผู้สอบสวนผู้ตายที่หลุมฝังศพ “อิสราฟิล” ทำหน้าที่เป่าแตรสัญญาณในวันพิพากษาโลก

ความเชื่อในมลาอิกะฮ์นี้มีส่วนสนับสนุนเป็นอย่างมากให้บุคคลกระทำความดีเกลียดกลัวความชั่ว เพราะมลาอิกะฮ์จะบันทึกพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งมวลแม้ในที่ลับที่ไม่มีผู้ใดเห็น การทำดีละเว้นชั่วนี้แสดงให้เห็นถึงเสรีภาพของมนุษย์ที่เลือกกระทำ แต่ชะตากรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์ที่จะทรงเลือกหนทางชีวิตให้แก่พวกเขา เพราะพระองค์เป็นพระผู้สร้างและพระผู้ปกครองพื้นพิภพและจักรวาล มนุษย์จึงต้องเกรงกลัวพระองค์ให้มากและจะต้องพยายามรู้จักพระองค์ นี่คือ หน้าที่สำคัญของมนุษย์ที่จะต้องดำเนินตลอดชีวิต มิฉะนั้นเมื่อถึงวันสิ้นโลกนี้ (วันกิยามะฮ์) อัลลอฮ์จะเสด็จกลับมาอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิพากษาโลก บุคคลที่ทำดีเท่านั้นจึงมีสิทธิ์ได้เข้าแดนสวรรค์ และผู้ทำชั่วจะต้องถูกลงโทษลงนรกซึ่งเป็นสถานที่ไฟนรกอันร้อนแรง มีควันดำและน้ำกร่อย

13.7 หลักความเชื่อและจุดหมายสูงสุด

มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงสร้างโลกและสรรพสิ่ง ทรงเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของคนและสัตว์ ในการสร้างโลกและสรรพสิ่ง พระองค์เพียงตรัสว่า จงเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น ทุกอย่างก็บังเกิดอย่างนั้นทันที ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า¹ “เมื่อพระอัลเลาะห์ทรงกำหนดกิจการใด เพียง

¹ มัรวาน สะมะฮุน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2, 2521 บทที่ 40 หน้า 60.

ดาพระองค์ตรัสแก่มັນว่า จงเป็นแล้วมันก็เป็นขึ้นมา” ในการสร้างโลก¹ พระอัลลอฮ์ทรงสร้าง สวรรค์และแผ่นดินตลอดทั้งสรรพสิ่งอันมีอยู่ในระหว่างสวรรค์และแผ่นดินตลอดเวลา 6 วัน ทรง สร้างสวรรค์ขึ้นมา 7 ชั้น ภายในเวลา 2 วัน และทรงใช้เวลาสร้างแผ่นดินเพียง 2 วันเช่นกัน แล้วทรงสร้างสิ่งต่างๆ² บนแผ่นดิน ทรงสร้างมนุษย์และทรงสร้างสัตว์ต่างๆ มาให้เป็นพาหนะ และอาหารแก่มนุษย์

ในคัมภีร์มิสคาต⁴ (Miskhat) ข้อ 24 อรรถกถาของคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นของนิกายซุน นีได้กล่าวถึงการสร้างโลกของพระอัลลอฮ์ไว้ว่า ทรงสร้างแผ่นดินในวันเสาร์ ทรงสร้างภูเขาใน วันอาทิตย์ ทรงสร้างต้นไม้ในวันจันทร์ ทรงสร้างสรรพสิ่งไม่ดีทั้งหลายในวันอังคาร ทรง สร้างสรรพสิ่งดีทั้งหลายในวันพุธ ทรงสร้างสัตว์อื่นๆ ในวันพฤหัสบดี และทรงสร้างคนในวัน ศุกร์ มนุษย์คนแรกที่สร้างขึ้นก็คือ อาดัม เสร็จแล้วสวดมนต์

ในการสร้างคน⁵ เริ่มแรกพระอัลลอฮ์สร้างคนจากดิน จากนั้นทรงทำให้ดิน⁶เป็นอสุจิแล้ว ให้เจริญเป็นก้อนเลือด จากก้อนเลือดเป็นเนื้อ และทรงทำให้เนื้อมีกระดูกและให้มีเนื้อหุ้ม กระดูกแล้วมีรูปร่างขึ้นมา จากนั้นทรงทำให้ร่างนั้นมีชีวิต โดยทรงเป่าลมหายใจ (รูล์) ของ พระองค์เข้าไปกลายเป็นร่างมีชีวิต และทรงทำให้มนุษย์⁷ประเสริฐกว่าสัตว์ทั้งปวง แล้วทรง สร้างแผ่นดิน⁸ให้เป็นที่อยู่ ทรงสร้างฟ้าให้มาเป็นหลังคา ทรงหลั่งน้ำลงมาจากฟ้า เพื่อหล่อ เลี้ยงพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ ไว้ให้เป็นอาหารมนุษย์ มนุษย์คนแรกที่ทรงสร้างคือ อาดัม ต่อมาทรงเห็นว่าอาดัมเหงา จึงถอดซี่โครงข้างซ้ายของอาดัมมาซึ่งหนึ่งสร้างเป็นผู้หญิงคือ ฮาวา เพื่อเป็นคู่กันและให้อยู่ในสวรรค์เอเดน ต่อมาอาดัมและฮาวาถูกมาร (ชัยฏอน) หลอกให้ บริโภคผลไม้ที่พระเจ้าห้าม จึงถูกขับไล่ออกไปจากสวนสวรรค์ ได้รับทุกขกรรมเป็นอย่างมาก อีกทั้งพลัดพรากจากกัน โดยอาดัมไปอยู่ที่ภูเขาสีเลนที่บิ ส่วนฮาวาไปอยู่ในอาหรับใกล้ ทะเลแดง ต่อมาเมื่อครบ 200 ปี พระอัลเลาะห์จึงทรงบันดาลให้ทั้ง 2 คนมาพบกันที่ยอดเขา อาระฟัต ใกล้เมืองมักกะ แล้วสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ขึ้นมา แต่มนุษย์ที่สืบเผ่าพันธุ์มาจากอาดัม

¹ อัลกุรอาน 1 : 37.

² อัลกุรอาน 41 : 8.

³ อัลกุรอาน 16 : 3.

⁴ เสฎีร์ พันธรังสี. ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2, 2514 หน้า 456.

⁵ อัลกุรอาน 32 : 7.

⁶ อัลกุรอาน 32 : 9.

⁷ อัลกุรอาน 64 : 3.

⁸ อัลกุรอาน 2 : 22.

และสาวาก็ยังมีบาปติดตัว อันเนื่องมาจากอาดัมและเฮวาถูกคำสาปจากพระอัลลอฮ์อยู่ ต่อมา มนุษย์ต่างก็ทำบาปขึ้นมาเอง บาปจึงมากขึ้นทุกที พระอัลลอฮ์ทรงเห็นว่าโลกเต็มไปด้วยบาป จึงทรงบันดาลให้น้ำท่วมโลก มนุษย์และสัตว์ตายหมดยกเว้น นูฮ์ หรือโนอาห์และครอบครัว ตลอดถึงสัตว์อย่างละคู่ที่พระเจ้าใส่ไว้ในเรือ ส่วนการที่พระเจ้าสร้างคนขึ้นมา ก็เพื่อจะได้นับถือ บูชาพระองค์ ดังมีข้อความในคัมภีร์อัลกุรอาน¹ว่า “พระอัลลอฮ์ไม่ได้สร้างมนุษย์เพื่ออื่นใด นอกจากจะรักดีต่อพระองค์” ตลอดถึงการที่พระอัลเลาะห์ส่งเสริมให้คนแต่งงานกันก็เพื่อจะได้ มีคนนับถือพระองค์ต่อไปไม่ขาดสายเช่นกันอีกทั้งจะได้มีจำนวนคนมานับถือพระองค์มากขึ้นด้วย

มุสลิมเชื่อว่ามนุษย์ชาติดั้งเดิมเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันและนับถือศาสนาเดียวกันคือ ศาสนา อิสลาม ที่มาแตกแยกกันก็เพราะการกระทำของมนุษย์เอง ดังมีข้อความว่า เด็กทุกคนเกิดมา ในศาสนาอิสลาม แต่บิดามารดาทำให้พวกเขาเป็นยิว คริสเตียน หรือพวกมะณูชี (ลัทธิบูชาไฟ) หรือข้อความว่า² “มนุษย์ชาติเอ๋ย แท้จริงชุมชนของสุเจ้าเป็นชุมชนเดียวกันและเรา (อัลลอฮ์) เป็น พระผู้อภิบาลของสุเจ้า ดังนั้นจงเคารพรักดีต่อเรา”³ หรือ “มนุษย์เป็นประชาชาติเดียวกัน ดังนั้นอัลลอฮ์จึงทรงแต่งตั้งบรรดานบีเป็นผู้แจ้งข่าวดีและผู้ตักเตือนทั้งได้ประทานคัมภีร์ลงมาให้ พวกเขา”

มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์เป็นผู้ให้ชีวิต ให้ความตายและให้การฟื้นคืนชีพขึ้นอีก ดัง พระอัลลอฮ์ตรัสว่า⁴ “พระองค์ทรงทำให้สุเจ้าเป็น (เกิดมา) แล้วทรงทำให้สุเจ้าตายทั้งทำให้ สุเจ้ากลับเป็นขึ้นอีก (ในวันตัดสินโลก)” นอกจากนี้ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นชีวิตแต่ละคน ไม่ว่าอายุยืนอายุสั้นเจริญหรือตกต่ำ เป็นต้น ก็ล้วนเกิดจากการตกลงบันดาลของพระอัลลอฮ์ทั้งสิ้น ไม่มีอะไรเป็นของตัวเองเลย พระอัลลอฮ์จึงเป็นเจ้าชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะฉะนั้นมุสลิม จึงต้องเคารพพระอัลลอฮ์อย่างสูงสุด และเชื่อฟังทุกอย่าง

มุสลิมเชื่อว่าโลกที่แท้จริงคือโลกหน้าหรือสวรรค์ได้อยู่กับพระเจ้าชั่วนิรันดร์ส่วนโลกนี้ (ดุน ยา) เป็นเพียงมายา ไม่จริงแท้ การที่อัลเลาะห์สร้างโลกนี้ตลอดถึงสิ่งต่างๆ ทั้งที่น่าปรารถนา เช่น สมบัติเงินทอง ความสุขความสมหวัง และสิ่งที่ไม่ปรารถนา เช่น ความทุกข์ ความหิว ความ ผิดหวัง และหายนะต่างๆ ก็เพื่อพิสูจน์ความเข้มแข็งของจิตใจว่า ศรัทธาต่อพระอัลลอฮ์ เพียง ใด ดังที่พระอัลลอฮ์ตรัสว่า⁵ “โลกนี้เป็นโลกแห่งการทดลอง ไม่จริงต้องแตกสลาย หรือโลกนี้มี

¹ มัรวาน สะมะอูน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2, 2521 บทที่ 51 หน้า 56.

² อัลกุรอาน 21 : 92.

³ อัลกุรอาน 2 : 213.

⁴ อัลกุรอาน 22 : 66.

⁵ อัลกุรอาน 3 : 184.

ใช้อันใดวันแต่เป็นปัจจัยแห่งมายา” “แน่นอนเราทดลองสู่เจ้าด้วยสิ่งหวาดกลัว ความหิว การขาดแคลนสมบัติ การตายแห่งพืชผล มุฮัมมัดจงแจ้งข่าวดีแก่ผู้อดทน”¹ “ทุกชีวิตเป็นผู้ลี้ภัยความตายและเราได้ทดลองใจสู่เจ้าด้วยการทดลองแห่งความชั่วและความดี และยังเราที่จะนำสู่เจ้ากลับ”² “ทุกชีวิตเป็นผู้ลี้ภัยความตายและสู่เจ้าจะถูกตอบแทนรางวัลของสู่เจ้าในวันคืนชีพ”³ เพราะฉะนั้นคนที่ฉลาดจะรู้เท่าทันความจริง ไม่ติดอยู่ในความสวยงามตระการตาของโลกนี้ เพราะเป็นเพียงมายา ดังที่พระอัลเลาะห์ตรัสว่า⁴ “ชีวิตในโลกนี้ถูกสร้างให้บรรเจิดสำหรับผู้ปฏิเสธ แต่บรรดาผู้ที่สำรวมตนจากความชั่ว พวกเขาจะได้รับการตอบแทนจากองค์อัลลอฮ์อย่างสุดประมาณ”

มุสลิมเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงสร้างโลก เมื่อพระองค์ทรงสร้างโลกได้ก็ทรงทำลายได้ เพราะฉะนั้นโลกนี้จึงมีวันแตกสลาย แต่จะเป็นเมื่อใด ไม่มีใครทราบนอกจากพระอัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น แต่ก่อนที่จะถึงวันสิ้นโลกหรือวันพิพากษาโลก (กิยามะห์)⁵ จะมีปรากฏการณ์แปลกๆ เกิดขึ้นก่อน ทั้งนิมิตอย่างเบาและอย่างแรง ซึ่งมีดังนี้

นิมิตอย่างเบา

1. มนุษย์หมดความเชื่อในศาสนาอิสลาม
2. คนชั่วได้รับตำแหน่งใหญ่มีเกียรติสูง
3. หญิงคนใช้กลายเป็นนาย ผู้ชายกลัวผู้หญิง
4. เกิดความไม่สงบจลาจล
5. อารับทำสงครามกับกรีกหรือโรมัน
6. มณฑลอียิปต์และซีเรียแข็งข้อไม่ยอมภาษี

นิมิตอย่างแรง

1. ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก
2. สัตว์แปลกประหลาดร่างกายมหึมาตัวหนึ่งสูง 60 ฟุต ผุดจากธรณี สัตว์ตัวนี้มีหัว

¹ อัลกุรอาน 2 : 155.

² อัลกุรอาน 21 : 35.

³ อัลกุรอาน 3 : 184.

⁴ อัลกุรอาน 2 : 212.

⁵ เสฐียร พันธงสี. ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2, 2521 หน้า 457-458.

เป็นวัว มีตาเป็นหมูตอน มีหูเหมือนช้าง มีเขาเป็นกวาง มีคอเป็นนกกกระสา มีอกเหมือนสิงโต มีหนังเหมือนแมว มีหางเหมือนแพะ มีขาเหมือนอูฐ มีเสียงเหมือนลา สัตว์ร้ายตัวนี้เข้าไปในเมืองเมกกะ หรือที่ภูเขาซาฟา เที้ยวทำร้ายผู้คนแต่ไม่มีใครปราบได้

3. มีคนนอกศาสนา (กาฟิร) มีนัยน์ตาเดียวที่หน้าผาก เที้ยวเข้าไปในมลทอลิรักและซีเรีย จะมีสาวกชาวยิว 70 คน คอยติดตามแต่ในที่สุดจะถูกพระเยซูประหารชีวิต

4. พระเยซูจะมาเกิดใหม่ทางทิศตะวันออกของกรุงดามัสกัส มานับถือศาสนาอิสลามมีครอบครัวและจะสิ้นชีวิตเมื่ออายุ 40 ปี ศพจะถูกฝังไว้ที่เมืองมะดีนะ

5. ทำสงครามกับยิว จะฆ่ายิวตายเป็นเบือ

6. มียักษ์ใหญ่ 1 ตนเกิดขึ้น มันเดินไปทางทะเลสาบกาลิลี และดื่มน้ำในทะเลสาบจนหมดแล้วเข้ากรุงเยรูซาเล็ม แต่ในที่สุดจะถูกพระเจ้าฆ่าตาย

นอกจากนี้ยังมีวิปริตเกิดขึ้นอีกมากมาย¹ ครั้นแล้วก็จะเกิดวันตลบไปทั่วจักรวาล แสดงว่าได้เกิดไฟประลัยกัลป์ ถึงการอวสานโลก จากนั้นเทวทูตอิสราฟีลจะเป่าแตรขึ้น ลั่นเสียงแตรทุกชีวิตจะล้มตายหมด ทุกอย่างพังทลาย ภูเขาทั้งหลายพังราบเป็นหน้ากลอง ดวงจันทร์และดวงดาวตกกระเจายู่ท้องทะเล ส่วนทะเลก็เดือดพล่านเป็นไฟ เกิดความมืดมย่นัก โลกจะกล่มทลายอยู่นานเท่าไรก็ไม่ทราบ แต่เมื่อหยุดกล่มแล้ว พระอัลเลาะห์ก็จะทรงบันดาลให้ฝนตกตลอด 40 วัน น้ำนองไปทั่ว อันเป็นเหตุทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตขึ้นอีก ครั้นแล้วเทวทูตอิสราฟีลจะเป่าแตรขึ้นอีกครั้งหนึ่งทุกชีวิตจะกลับฟื้นคืนชีพขึ้นมามีชีวิตอีกครั้ง คนจะถูกนำไปสู่ที่ตัดสินบุญบาป ผู้ที่คอยตัดสินบุญบาปก็คือเทวทูตยิบรออิล โดยมีตราซึ่งให้ซึ่งบุญบาป ข้างหนึ่งสีดำเป็นเครื่องหมายบาป ข้างหนึ่งสีขาวเป็นเครื่องหมายบุญ ทางไหนหนักกว่ากันก็จะถูกตัดสินไปตามนั้น ในการตัดสินบุญบาป จะมีนบีอาดัม (มนุษย์คนแรกของโลกที่พระเจ้าสร้างขึ้น) มาร่วมฟังการพิพากษาด้วย เพราะมนุษย์ทั้งหลายล้วนแต่สืบเผ่าพันธุ์มาจากอาดัมทั้งสิ้น และอีกท่านหนึ่งที่มาร่วมเป็นพยานก็คืออนบีมุฮัมมัด แต่เมื่อเสร็จการพิพากษาแล้ว พระอัลลอฮ์จะทรงตรวจสอบอีกครั้งกันผิพลาต จากนั้นผู้ที่ถูกตัดสินก็ไปอยู่ในนรก (ยาฮันนัม) หรือสวรรค์ (ยันนะ) ชั่วนิรันดร์ตามกรรมที่ทำไว้

นรกเป็นภูมิแห่งความทุกข์ทรมาน จะมีไฟนรกที่ร้อนแรงกว่าไฟเมืองมนุษย์ 70 เท่า คอยแผดเผาอยู่ตลอดเวลา ดังที่พระอัลลอฮ์ตรัสว่า² “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงจดความเมตตาแก่ผู้ปฏิบัติทั้งหลาย...และได้เตรียมไฟที่ลุกช่งโหดสำหรับเผาวงศ์เขาผู้พำนักรออยู่ในนั้นชั่วนาน”

¹ เสฐียร พันธงสี. ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม 2, 2514 หน้า 459-462.

² มัรวาน สะมะอูน. อัลกุรอานฉบับแปลภาษาไทย ภาค 1-2. บทที่, 2521 หน้า 64-65.

นรกมีทั้งหมด 7 ชั้น ส่วนสวรรค์ก็เป็นภูมิแห่งความสุขสำราญใจ เป็นภูมิที่ร่มรื่นเย็นสบายมีทั้งธารน้ำธารน้ำผึ้ง ธารเหล่าผลไม้ดื่มน้ำไม่เมาไหลอยู่ตลอดเวลา สวรรค์มี 7 ชั้น มีความสุขประณีตขึ้นไปตามลำดับ

13.8 สถานที่ทำพิธีกรรม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ไม่มีสถาบันนักบวช แต่มุสลิมทุกคนมีหน้าที่ต้องศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา โดยมีสถานที่ทำพิธีกรรมและทำละหมาดที่เรียกว่า “สุเหร่า” หรือ “มัสยิด” เป็นศูนย์รวมใจ และมีอิหม่ามเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสวดมนต์และให้คำอบรมสั่งสอน

แม้ว่ามัสยิดจะไม่ได้ปฏิบัติพิธีกรรมมากนัก ส่วนมากจะใช้ในการทำละหมาดทุกวันศุกร์ ทำให้เกิดเอกภาพและเป็นศูนย์รวมใจของมุสลิมในแต่ละแห่งได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความภักดีต่ออัลลอฮ์ และเข้าใจตัวเองในฐานะที่เป็นมุสลิม

มัสยิดแห่งแรกที่ถูกสร้างขึ้น คือ “มัสยิดอัล - หะรอม” อันเป็นที่ตั้งของบัยตุลลอฮ์ หรือ อัล - กะอฺบะฮ์ ณ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อัลกะอฺบะฮ์นี้เป็นอาคารสี่เหลี่ยมที่ตั้งอยู่แถบใจกลางของมัสญิดอัล - หะรอม ปัจจุบันผนังสี่ด้านของอัลกะอฺบะฮ์คลุมด้วยผ้ากำมะหยี่สีดำปักด้วยดิ้นทองซึ่งเป็นพระนามของอัลลอฮ์ และใจความจากคัมภีร์อัลกุรอาน อันเป็นภาษาอาหรับด้านที่มีหินดำเปิดผ้ายกขึ้นไว้ให้ผู้ประกอบฮัจญ์ได้สัมผัสกับหิน

หินดำนี้ อาจารย์ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์¹ ได้กล่าวว่า มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางราว 8 นิ้ว สูงจากพื้นราว 5 ฟุต มีลวดเงินรัดไว้ มุสลิมเรียกหินนี้ว่า “หัจญ์รูลฮัจญ์” ติดอยู่ที่ผนังของอัลกะอฺบะฮ์บนลานกว้างของ อัลกะอฺบะฮ์มีที่ยืนของอิบรอฮีม เรียก “มะกะอม” ดังนั้น อัลกะอฺบะฮ์นี้เป็นที่ประกอบฮัจญ์ที่มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยของนบีอิบรอฮีมหลังจากนั้นได้เป็นที่รวมของเจ็ด 360 ชั้น และเป็นที่รวมของพิธีกรรมในศาสนาต่างๆ มาเรื่อยจนกระทั่งถึงยุคของนบีมุฮัมมัด (คือลฯ) ได้ทำลายรูปเคารพและเจ็ดเหล่านี้นจนหมดสิ้น เหลือไว้แต่หินดำที่เชื่อกันว่ามีมานานตั้งแต่สมัยของนบี อิบรอฮีม มัสยิดแห่งที่สอง คือ “นะบะวี” อยู่ในเมืองเมดีนะ ถูกสร้างขึ้นมาเมื่อศาสดาได้อพยพมาอยู่แต่แรก โดยสร้างติดกับบ้านของท่าน รูปแบบของมัสยิดในระยะแรกของการสร้างนี้มีลักษณะง่ายๆ คือ เสาของมัสยิดทำด้วยต้นอินทผลัม กำแพงทำด้วยอิฐดินตากแห้ง หลังคามุงด้วยใบอินทผลัม พื้นโรยด้วยกรวดเล็กๆ นี่คือนมัสยิดในสมัยที่

¹ ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์. สี่เราะตุณนะบี, 2521 หน้า 51.

นบีมุฮัมมัด(ศ็อลฯ)ยังมีชีวิตอยู่ ต่อจากนั้นมารูปแบบของมัสยิดได้พัฒนาไปจนกระทั่งมีรูปแบบเป็นของตนเอง กล่าวคือ เป็นอาคารหลังคาโดมคล้ายกับหัวหอม มีหอคอย (minarate) สำหรับมุอ์ซซินหรือผู้ทำหน้าที่ประกาศตะโกนเชิญชวนสาธุชนมาทำละหมาดร่วมกัน การตะโกนเช่นนี้เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยของศาสดา โดยมีบิลาเป็นมุอ์ซซินคนแรกของอิสลาม แต่ก่อนมาพวกยิวเมื่อเรียกคนเข้าธรรมศาลาจะใช้วิธีการเป่าเขาสัตว์พวกคริสต์ใช้การเคาะระฆัง ส่วนมุสลิมนั้นศาสดาให้ใช้เสียงมนุษย์ โดยเริ่มแรกที่ยังไม่มีหอคอยจะต้องปีนขึ้นไปบนที่สูงแล้ว ตะโกนสรรเสริญอัลลอฮ์ด้วยเสียงอันดัง มุสลิมทุกคนต้องหยุดการทำงานพร้อมที่จะทำละหมาด

ภายหลังต่อมาได้สร้างหอคอยขึ้นเพื่อให้สะดวกในการตะโกนเรียก และเสียงจะไปได้ไกล หอคอยนี้เลยกลายเป็นแบบฉบับของความเป็นอิสลาม

นอกจากนี้มีข้อห้ามอีกอย่างหนึ่งของศาสนาอิสลาม คือ ไม่นิยมเขียนภาพหรือสลักภาพใดๆ บนตัวอาคาร นอกจากจะเขียนพระนามของอัลลอฮ์และชื่อของศาสดามุฮัมมัดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้มาจากคำสอนที่ว่าไม่ให้สร้างรูปเคารพใดๆ ไว้บูชา เพราะเป็นการขัดต่อคำสั่งของอัลลอฮ์ และทำให้บุคคลไปยึดติดในรูปเคารพเหล่านั้น แทนที่จะยึดมั่นในคำสอนของอัลลอฮ์เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อระลึกถึงความเป็นมุสลิมด้วยกัน จึงนิยมสร้างรูปพระจันทร์เสี้ยวกับดาวติดบนยอดของสุเหร่าหรือร้านอาหารมุสลิม

ภาพประกอบรูปพระจันทร์เสี้ยวกับดาว

อนึ่งการทำเครื่องหมายดาวเดือนนี้เริ่มมีในสมัยราชวงศ์อูสมานียะฮ์แห่งอาณาจักรออตโตมัน (ตุรกี) เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ของกองทัพมุสลิมในสงครามครูเสด

อาจารย์เสาวนีย์ จิตต์หมวด¹ ได้กล่าวว่าเหตุที่เกิดสัญลักษณ์นี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. การถือศีลอดในเดือนรอมะฎอน จะเริ่มต้นด้วยการดูเดือน
2. เมื่อเอาดาวติดที่เดือนจะเป็นรูปตัวนูน (พยัญชนะตัวหนึ่งในภาษาอาหรับ) ซึ่งเป็นอักษรแรกของโองการหนึ่งจากคัมภีร์อัลกุรอาน

ดังนั้นรูปดาวกับเดือนจึงไม่ใช่รูปเคารพของมุสลิม แต่เป็นเพียงเครื่องหมายบอกความเป็นมุสลิมเท่านั้น

13.9 พิธีกรรมที่สำคัญ

13.9.1 พิธีฮัจญ์ ชาวมุสลิมผู้มีฐานะดี มีสุขภาพดี บรรลุศาสนภาพ (ชาย 15 ปี หญิง 19 ปี) แล้ว ทุกคนควรหาโอกาสเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์ นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต จะเห็นได้ว่าในปีหนึ่งๆ มุสลิมทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกัน 1 ครั้ง ในเดือนซุล – ฮิจญะห์ (เดือนที่ 12 ของเฮจิรอศ์กราช) มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางประการที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่มุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

13.9.2 พิธีถือศีลอด เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่ชาวมุสลิมปฏิบัติในเดือนรอมะฎอน (เดือนที่ 9 ของเฮจิรอศ์กราช) ตลอดทั้งเดือน โดยการอดอาหารการดื่มกินและเว้นการร่วมประเวณี และการทำชั่วต่างๆ อย่างเคร่งครัดเป็นพิเศษ มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางกรณีที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่มุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

13.9.3 พิธีละหมาดหรืออนมาซ เป็นพิธีที่ชาวมุสลิมน้อมสการแสดงความเคารพต่อพระเจ้าเป็นกิจวัตรที่สำคัญที่สุด ต้องประกอบพิธีนี้วันละ 5 ครั้ง มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางประการที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่คนมุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

¹ เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2535 หน้า 430.

13.9.4 พิธีบริจาคชะกาต เป็นพิธีที่ชาวมุสลิมถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสละทรัพย์สินของตน แบ่งปันให้แก่ผู้อื่น โดยบริจาคแก่ผู้คนอนาถา เด็กกำพร้า คนขัดสน ผู้มีหนี้สิน ผู้เผยแพร่ศาสนา ผู้เดินทางที่ขัดสน มีรายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วในหลักธรรมสำคัญบางประการที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการที่มุสลิมทุกคนควรจะได้ถือปฏิบัติกันโดยเคร่งครัด

13.9.5 พิธีสุขสันต์วันประสูติพระศาสดา หรือ มีลัด ชารีฟ (Meelad sharif) เป็นพิธีเฉลิมฉลองเพื่อความสุสันต์ เพื่อความสนุกสนาน เนื่องในวันคล้ายวันประสูติของพระศาสดานบีมุฮัมมัด ซึ่งตรงกับวันที่ 12 ของเดือนรอบีอุลเอาวัล (เดือนที่ 3 ของเฮจิรอศ์กราช) พิธีเฉลิมฉลองนี้จริง ๆ แล้วมีตลอดเดือน แต่วันที่สำคัญที่สุดจะมีเพียง 2 วัน คือ วันที่ 11-12 ของเดือน โดยที่ชาวมุสลิมจะร่วมกันอดอาหาร มีการไปเยี่ยมบ้านของกันและกัน จะมีการสวดพระบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน มีการแจกดอกไม้และขนมหวานในนามของพระศาสดานบีมุฮัมมัดแก่กันและกัน เป็นที่สนุกสนาน

13.9.6 พิธีสูหนัต เด็กชายมุสลิมอายุระหว่าง 2-10 ขวบ จะต้องได้รับพิธีสูหนัต คือ การตัดหนังหุ้มปลายองคชาติซึ่งถือว่า เป็นหน้าที่และเป็นสิ่งควรสรรเสริญ ทั้งเป็นธรรมเนียมเบื้องต้นของการแต่งงาน ในพิธีนี้จะมีการเชิญญาติพี่น้องอย่างน้อย 2-3 คน มาร่วมเป็นสักขีพยาน โดยจะมีการสวมพวงมาลัยให้เด็กก่อนแล้วจึงผ่าหรือตัดหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศเสร็จแล้วให้ของขวัญแก่เด็ก แต่ในปัจจุบันนี้ เมื่อไปคลอดที่โรงพยาบาลอาจจะให้แพทย์ที่ทำคลอดทารกเพศชาย ตัดหนังหุ้มปลายองคชาติของทารกนั้นเป็นการทำพิธีสูหนัตด้วยเลยก็ได้

13.9.7 พิธีชาเบบารัต (Shabe Barat) เป็นพิธีทำบุญอุทิศให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว ชาวมุสลิมจะนิยมประกอบพิธีนี้ในวันที่ 14 ของเดือนชะบาน (เดือนที่ 8 ของเฮจิรอศ์กราช) โดยการบวงสรวงวิญญูณของญาติพี่น้องด้วยขนมและอาหารที่หลุมฝังศพของญาติผู้ล่วงลับไป รวมทั้งวางดอกไม้และสวดมนต์ภาวนาอนุสรณ์ถึงพวกเขา

13.9.8 พิธีอีดอูซซูฮา (Id-uz-zuha) เป็นพิธีสังเวยพระเจ้าด้วยแพะ ชาวมุสลิมจะประกอบพิธีนี้ในวันที่ 10 ของเดือนซุล-ฮิจญะห์ (เดือนที่ 12 ของเฮจิรอศ์กราช) โดยการตื่นแต่เช้าไปสวดมนต์ที่มัสยิดเมื่อกลับมามีบ้านก็จะมีการเชือดแพะสังเวยพระเจ้า เมื่อเสร็จสังเวยก็จะนำเอาเนื้อแพะมาปรุงเป็นอาหารเข้า และแจกจ่ายให้แก่ญาติพี่น้องรับประทาน เป็นการเฉลิมฉลองเนื่องในวันสังเวยพระเจ้าซึ่งปีหนึ่งมีครั้งเดียว

13.9.9 พิธีสมรส (Nikah) คู่สมรสจะต้องเป็นมุสลิมด้วยกัน การประกอบพิธีสมรสที่ดีที่สุด ควรประกอบพิธีในมัสยิด เมื่อตกลงกันทั้ง 2 ฝ่ายได้แล้ว ก็จะกำหนดวันทำพิธีสมรส ก่อน

ทำพิธีสมรส 4 วัน ก็จะมีการสู่ขอและหมั้นเจ้าสาว องค์ประกอบของพิธีสมรส จะต้องมีส่วนประกอบหรือวลี เช่น พ่อ พี่ชาย หรือ ปู่ ตา รับรู้และยินยอมเต็มใจทั้ง 2 ฝ่าย จะต้องมีส่วนหมั้นแห่งมัสยิดนั้นๆ เป็นผู้ทำพิธี จะต้องมีย่าน 2 คน จะต้องมีส่วนบรหรืออ่านคุณบะห์ (ซึ่งอาจเป็นคนเดียวกันกับผู้ทำพิธีก็ได้) และจะต้องมีบะฮ์หรือสิ่งของหรือเงินที่จะให้แก่เจ้าสาวมุสลิมชาย จะได้รับอนุญาตให้มีภรรยาถึง 4 คน แต่ต้องมีความสามารถเลี้ยงดูและให้ความยุติธรรมเสมอภาคแก่ภรรยาทั้ง 4 คนได้

13.9.10 พิธีศพ เมื่อมีมัยยิด (คนตาย) ขึ้นในหมู่บ้าน เป็นหน้าที่ของมุสลิมที่จะต้องไปเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือโดยไม่ต้องรอรับคำเชิญหรือการ์ดเชิญ และการไปนั้นให้แต่งกายธรรมดา (ไม่ต้องแต่งชุดดำ) เพราะไม่มีการไว้อาลัย และการไปบ้านผู้ตาย จะต้องไม่ไปเป็นภาระแก่เจ้าของบ้านโดยไปรับประทานอาหารหรือแม้แต่ น้ำ ให้รับไปส่งผู้ตายหรือศพยังสุสาน และให้รับละหมาด ดังนั้น ก่อนนำไปฝัง จะต้องนำไปยังมัสยิดเพื่อละหมาดให้ผู้ตายและอวยพรขอพรให้แก่ผู้ตายเมื่อเสร็จจากการละหมาดแล้วจึงนำผู้ตายไปฝังยังหลุมที่ขุดเตรียมไว้ในที่นอน และต้องจัดการฝังให้เรียบร้อยภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อฝังเสร็จจะกลบดินหลุมฝังให้สูงขึ้นมา และปักไม้ (ธรรมดา) ไว้ที่หลุมฝังศพแต่จะไม่มีมีการโบกปูนหรือทำให้ถาวรเพื่อการไปเคารพบูชาที่หลุมฝังศพอย่างเด็ดขาด

13.9.11 พิธีตัดผม (อะกีเกาะฮ์) การทำพิธีตัดผม¹ หรือโกนผมแก่เด็กที่เกิดใหม่และตั้งชื่อให้เด็กนั้น ถ้าบิดามารดามีฐานะดีจะต้องเชือดสัตว์เป็นพลีเพื่อขอบคุณต่ออัลลอฮ์ที่ทรงประทานทารกมาให้ เมื่อเชือดสัตว์ทำอะกีเกาะฮ์แล้วจึงจะทำพิธีตัดหรือโกนผมเด็กได้เลย

อย่างไรก็ตามเวลาของอะกีเกาะฮ์นี้ไม่มีเวลาจำกัดแน่นอน เพราะเริ่มตั้งแต่คลอดออกมาจนถึงบรรลุนิติภาวะ ถ้าบรรลุนิติภาวะแล้วไม่ได้ทำอะกีเกาะฮ์ เด็กนั้นต้องทำให้ตัวเอง บิดาจะทำให้ไม่ได้ แต่เวลาที่เหมาะสมก็คือ เมื่อเด็กคลอดได้ 7 วันแล้ว ควรรีบทำพิธีนี้ทันที มิฉะนั้นจะต้องรอไปจนกว่าโอกาสจะอำนวย

การทำอะกีเกาะฮ์นี้เป็นข้อบังคับที่มุสลิมต้องทำให้แก่ลูกที่เกิดมาเพราะจะทำให้เด็กนั้นรอดพ้นจากการล่อลวงของซาตาน ซึ่งพยายามขัดขวางไม่ให้เด็กคนนั้นปฏิบัติความดี ผู้ทำอะกีเกาะฮ์ให้แก่เด็กต้องเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดู และต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดซึ่งบิดาจะเอามาจากทรัพย์สินของลูกไม่ได้มิฉะนั้นจะต้องคืนค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้แก่ลูกในภายหลัง ถ้าหากบิดาไม่มีความสามารถทำให้ได้ปู่ก็สามารถทำให้หลานได้

¹ กะมารุล ชุกรี. การเชือด قربานและอะกีเกาะฮ์, มปป หน้า 61.

สัตว์ที่ใช้ในการทำอะกีเกาะฮุนั้นสำหรับเด็กผู้ชายให้เชือดแพะ 2 ตัว แพะนั้นควรมีรูปร่างลักษณะที่คล้ายคลึงกันทั้ง 2 ตัวและมีอายุรุ่นเดียวกันด้วย ถ้าเป็นเด็กหญิงให้เชือดแพะ 1 ตัว เนื้อสัตว์ที่เชือดนี้เพื่อเป็นการขอบคุณอัลลอฮ์ที่ประทานทารกมาให้และเพื่อขอพรให้พระองค์ได้คุ้มครองรักษาทารกนี้ เนื้อสัตว์ที่ถูกเชือดจะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ไว้รับประทานเอง 1 ส่วน ให้ญาติพี่น้อง 1 ส่วน และบริจาคให้คนยากจน 1 ส่วน

13.9.12 พิธีการเชือดกุรบัน คือการเชือดสัตว์เป็นพลีเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ยากไร้และมิตรสหาย เพื่อนำมาฉลองในวันอีดิลอัฎฮาหรือวันอีดีใหญ่ โดยเชือดในตอนสายหลังจากเสร็จการละหมาด สัตว์ที่ใช้ทำกุรบัน ได้แก่ อูฐ วัว แพะ แกะ เพื่อแสดงความภักดีต่ออัลลอฮ์ กะมารุลชุกรี¹ ได้กล่าวว่าสัตว์ที่ทำกุรบันต้องมีอายุครบตามเกณฑ์จึงจะถือว่าแข็งแรง กล่าวคือ อูฐจะต้องมีอายุ 5 ปีขึ้นไป วัวและควายมีอายุ 2 ปีขึ้นไป แพะธรรมดาอายุ 2 ปีขึ้นไป แกะอายุครบ 1 ปี หรือแกะที่ฟันของมันหลุดร่วงไปหลังจาก 6 เดือน ถึงแม้มีอายุครบ 1 ปี ที่ใช้ได้ บรรดาสัตว์ที่ทำกุรบันนั้นที่ดีที่สุด คือ อูฐ รองลงมาคือ วัว จากนั้นคือแกะและแพะ

จำนวนสัตว์ในการทำกุรบันที่น้อยที่สุด คือ แพะ 1 ตัว หรือ แกะ 1 ตัว สำหรับ 1 คน แต่ถ้าอูฐ 1 ตัว วัวหรือควาย 1 ตัว สำหรับ 7 คน และสัตว์ที่จะใช้ทำกุรบันนั้นต้องสมบูรณ์แข็งแรง ไม่พิการตาบอด ไม่ตาเจ็บจนปิดตา ยกเว้นตามัวหรือมองไม่เห็นเฉพาะกลางคืน ขาจะต้องไม่เป่หรือเก หูไม่แห้งหรือฉีกขาด หางไม่กุด ยกเว้นเป็นมาแต่กำเนิด ไม่เป็นโรคผิวหนัง และจะต้องไม่ตั้งท้องหรือเพิ่งคลอดลูก

สำหรับสีของสัตว์ที่ใช้ทำกุรบันนั้นที่นิยมและที่ยกย่องกันว่าดีที่สุดคือสีขาวสีค่อนข้างเหลือง สีเทาแกมแดงสลับสีขาวปนดำและสีดำ

กุศลที่เกิดจากการทำกุรบันตามทัศนะของอิสลาม คือ บุญที่จะทำให้สะดวกง่ายดายต่อการข้ามสะพานในวรัคียามะฮ์ (หมายถึงวันที่พ้นจากความตายไปสู่ปรโลก) ยิ่งสัตว์ดีมากและประเสริฐมากเท่าใดยิ่งทำให้เห็นถึงความภักดีต่ออัลลอฮ์มากเท่านั้น แต่ทั้งหมดนี้จะต้องกระทำให้ถูกต้องตามบัญญัติของศาสนาจะเชือดก่อนละหมาดในวันอีดิลอัฎฮาไม่ได้ มิฉะนั้นจะเป็นการเชือดเพื่อตนเอง ดังนั้นเนื้อที่ได้จากการทำกุรบันจึงไม่บริโภคนแต่ผู้เดียว แต่แจกจ่ายเป็นทานแก่คนยากจนรวมทั้งมิตรสหายและเก็บไว้เพื่อตนเองเพียงนิดเดียวเท่านั้นเพื่อเป็นสิริมงคลในการทำกุรบัน

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 41-42.

13.10 วันสำคัญทางศาสนา

วันสำคัญทางศาสนาอิสลามที่สำคัญคือ วันศุกร์ เพราะเป็นวันปฏิบัติศาสนกิจคล้ายกับวันพระของพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีวันอื่นๆ อีก คือ วันปีใหม่ และวันเมาลิด

1. วันอีด

วันอีด หมายถึง วันฉลองการรีนเริง คำว่า “อีด” นี้ อาจารย์เสาวนีย์ จิตต์หมวด¹ ได้แปลความหมายว่า “ที่กลับมา เวียนมา” นั่นคือ วันที่เวียนมาเพื่อการฉลองรีนเริง มี 2 วาระ คือ วันอีดิลฟิตรี และอีดิลอัฎฮา

2. วันอีดิลฟิตรี

วันนี้ตรงกับวันที่ 1 เดือนเชาวาลอันเป็นเดือนที่ 10 ต่อจากเดือนรอมะฎอน เป็นวันที่กลับมาสู่การเว้นจากการถือศีลอด นั่นคือ การกลับมาสู่สภาพเดิม มุสลิมทุกคนจะฉลองกันอย่างสนุกสนานหลังจากที่ถือศีลอดนาน 1 เดือนเต็มชาวไทยมุสลิมเรียกวันนี้ว่า “วันออกบวช หรือ อีดเล็ก”

3. วันอีดิลอัฎฮา

วันนี้ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจญะ อันเป็นเดือนที่ 12 ของอาหรับ มุสลิมที่มีสภาพพร้อมจะไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ เนื่องจากวันนี้เกี่ยวข้องกับฮัจญ์ ชาวไทยมุสลิมจึงนิยมเรียกวันนี้ว่า “วันออกฮัจญ์ หรือ อีดใหญ่”

ที่มาของการออกฮัจญ์นี้สืบเนื่องมาจากอับราฮัมได้เสียสละพลีลูกของตนเอง คือ อิสมาอีล ถวายแก่อัลลอฮ์ ด้วยความเสียสละและศรัทธาอันแรงกล้าที่มีต่ออัลลอฮ์ พระองค์จึงโปรดให้เชือดสัตว์ที่ใช้เป็นอาหารของมนุษย์แทนพิธีการบั้นจึงเกิดขึ้นนับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันนี้

ดังนั้นในวันนี้จึงมีการแจกเนื้อให้ทานแก่คนยากจน ถ้ามีฐานะอันจะกินก็อาจจะบริจาคเงินทองของใช้อีกด้วย ทั้งหมดนี้เป็นการทดสอบความอดทนและการเสียสละ โดยผู้ที่ให้จะต้องมีความรีนเริงยินดี

4. วันขึ้นปีใหม่

วันนี้ตรงกับวันที่ 1 ของเดือนอัล มุหรรริอม อันเป็นเดือนที่ชาวอาหรับถืออยู่แต่เดิม ไม่ได้ใช้ตามศักราชฮิจเราะฮ์อันเป็นช่วงเวลาที่ศาสดามุฮัมมัดอพยพออกจากมักกะฮ์ไปมะดีนะฮ์

¹ ดิเรก กุลสิริสวัสดิ์. สี่เราะตุนนะบี, 2521 หน้า 69.

ซึ่งการอพยพนี้เกิดขึ้นในวันที่ 4 ของเดือนเราะบีอุลเอาวัลในปีที่ 13 แห่งการเผยแพร่ศาสนา

อนึ่ง การนับเดือนของอาหรับแต่เดิมนั้นถือเอาตามการคำนวณทางจันทรคติ เดือนต่างๆ จะไม่ตรงกันทุกปี ในแต่ละปีจะเร็วขึ้น 11 วัน ชื่อเดือนของอาหรับทั้ง 12 เดือน¹ มีดังนี้

1. อัล-มุหรรรอม	2. ศะเราะฟุร
3. เราะบีอุลเอาวัล	4. เราะบีอุษษานียะฮ์
5. ญุมาดัลอุลา	6. ญุมาดัลอาคิเราะฮ์
7. เราะญับ	8. ชะอฺบาน
9. รอมะฎอน (รอมะฎอน)	10. เซาวาล
11. ชุลกะอะฮะดะฮ์	12. ชุลหิจญะฮ์

5. วันเกิดของศาสดามุฮัมมัด (เมาลิด อัน นะบี)

วันเกิดของศาสดามุฮัมมัดนั้น ไม่มีที่บันทึกแน่นอน จึงประมาณกันว่าระหว่างวันที่ 8-12 ปีเราะบีอุลเอาวัล (ปีช้าง) ตรงกับวันจันทร์ แต่ที่ถือเป็นประเพณีฉลองวันเกิดให้แก่ท่านนั้นนิยมใช้ วันที่ 12 ของ เดือนที่ 3

อย่างไรก็ตาม มีมุสลิมบางกลุ่มที่ไม่ยอมให้มีการเฉลิมฉลองในวันเกิด เพราะเห็นว่าเป็น ธรรมเนียมนิยมสมัยใหม่ แต่พวกที่เห็นความสำคัญในวันนี้ก่อนถึงวันเกิดของศาสดาจะมีการอดอาหาร มีการอ่านประวัติของศาสดามุฮัมมัด และอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน นอกจากนี้ มีการแจกดอกไม้และขนมหวาน

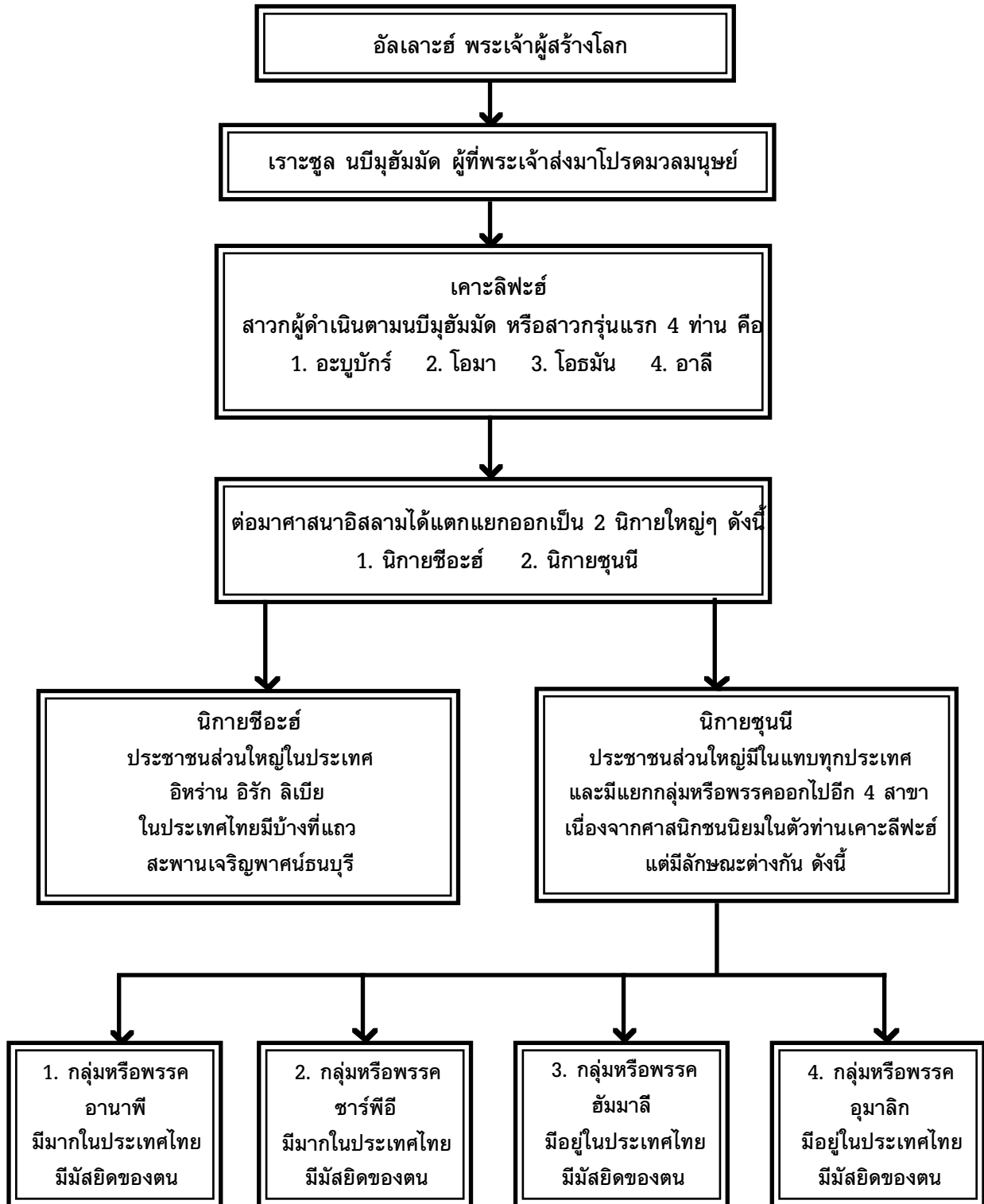
13.11 นิกายในศาสนา

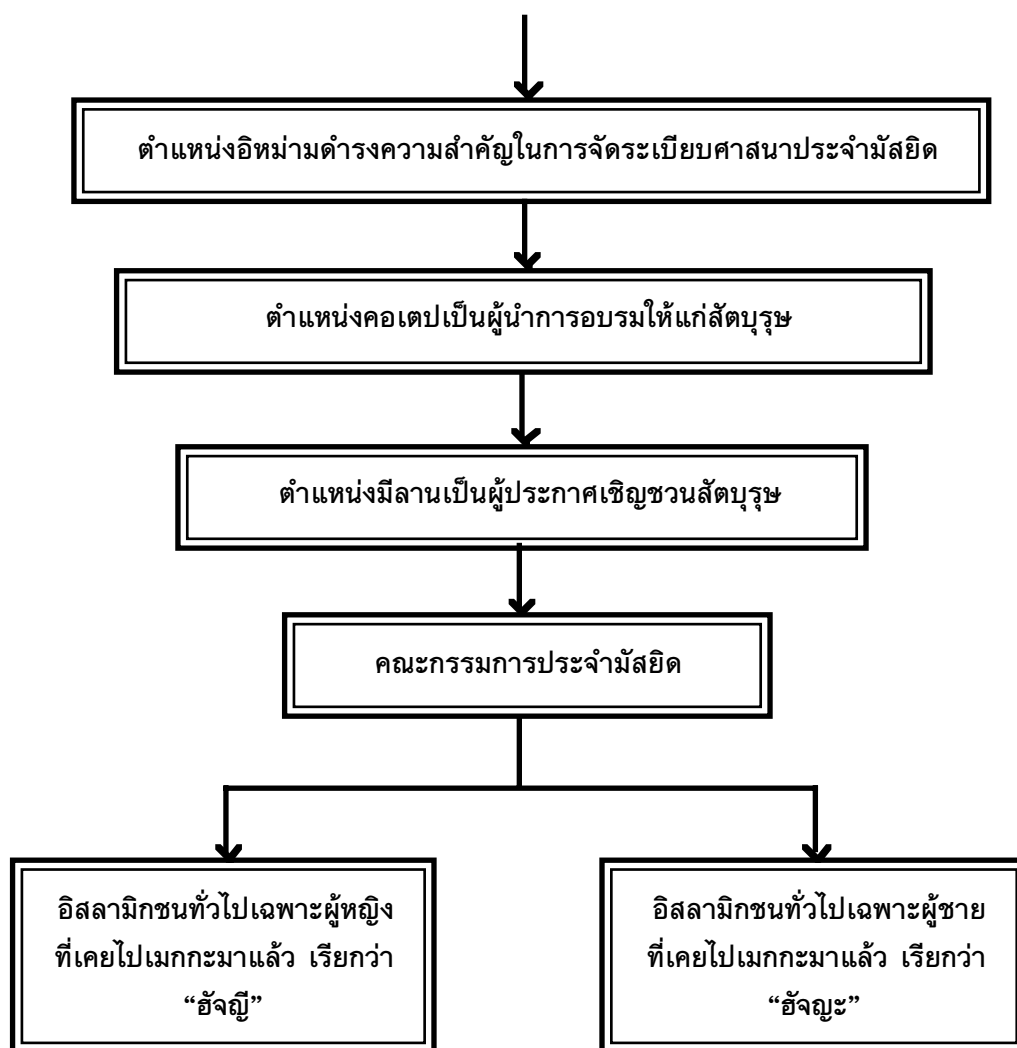
ศาสนาอิสลามมีสภาพที่ได้รับเช่นเดียวกับศาสนาอื่นๆ นั่นคือ สภาพแห่งความแตกแยกที่สาวกมีความนับถือในพระคัมภีร์มีความคิดเห็นแตกต่างกันในหมู่พระญาติวงศ์ และสาวกของศาสดามุฮัมมัดตามเหตุการณ์ตามสมัยที่ล่วงมา

¹ เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม, 2535 หน้า 259.

แผนผังแสดงนิกาย กลุ่ม ลำดับชั้นของผู้ประกาศและรักษาศาสนา

การแตกแยกเป็นนิกายต่างๆ ของศาสนาอิสลามได้เริ่มต้นตั้งแต่ศาสดามุฮัมมัดทรงมรณภาพแล้ว สาเหตุสำคัญที่สุดเกิดจากข้อคิดเห็นไม่ตรงกัน เกี่ยวกับตำแหน่งผู้นำทางศาสนามากกว่าอย่างอื่น นั่นคือฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าตำแหน่งผู้นำทางศาสนาสืบต่อจากศาสดามุฮัมมัดควรได้แก่ทายาทของพระองค์ คือ อลีย์ อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าควรมาจากการเลือกตั้ง

การแตกแยกนิกายสมัยแรกเริ่มมี 2 นิกาย คือ ฝ่ายที่นับถืออาลี เรียกตนเองว่า นิกายชีอะห์ แปลว่า สาวก หรือผู้ปฏิบัติตาม ส่วนฝ่ายที่ต้องการให้ผู้นำทางศาสนามาจากการเลือกตั้งเรียกตนเองว่า นิกายฆวาริช แปลว่า ผู้แยกตัวออก

การแตกแยกของสองนิกายแรกนั้น มุสลิมส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย จึงทำให้เกิดนิกายที่ 3 เรียกว่า นิกายซุนนี แปลว่า ผู้ถือตามตำนานเดิม

ซึ่งในปัจจุบันนี้ศาสนาอิสลามมีนิกายที่สำคัญที่มีชาวมุสลิม นับถืออยู่ทั่วโลกดังต่อไปนี้

1. นิกายซุนนี (Sunni) คำว่า “ซุนนี” แปลว่า “มรรคา” หรือ “จารีต” เป็นนิกายของศาสนาอิสลามที่นับถือคัมภีร์เล่มหนึ่งชื่อ “ซุนนา”¹ เป็นคัมภีร์หรือรรกถาของคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้นับถือคัมภีร์นี้เป็นผู้ที่เคร่งครัด ต้องการให้คัมภีร์เดิมอ่านง่ายและเข้าใจง่ายขึ้นจึงได้แต่งอรรถกถาอธิบายความในคัมภีร์เดิม พวกนี้จัดได้ว่าเป็นพวกออร์ทอดอกซ์ของอิสลาม และไม่ชอบให้ใครมาเปลี่ยนแปลงคำสอนที่มีอยู่เดิมในคัมภีร์ เพราะป้องกันการคลาดเคลื่อนในหลักคำสอนแท้จริง

ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่ง พวกซุนนีถือว่าภายหลังจากที่พระศาสดามุฮัมมัดสิ้นชีพไปแล้วและได้มีองค์กาหลิบที่สืบต่อมาอีกเพียง 4 คนเท่านั้น ต่อจากนั้นก็ไม่มีกาหลิบสืบต่อ มีแต่ผู้นับถือศาสนาอิสลามธรรมดา พวกนิกายซุนนีถือกาหลิบที่สืบต่อกันมา คือ

1. ท่านอับดุลบักร์²
2. ท่านอุมร์หรือโอมาร์³
3. ท่านโอตมานหรืออุษมาน⁴
4. ท่านอลี⁵

พวกนิกายนี้ใช้หมวกสีขาวเป็นสัญลักษณ์และเป็นนิกายที่มีผู้นับถือมากที่สุดประมาณ 700 ล้านคน ถือว่าเป็นนิกายดั้งเดิม แล้วส่วนมากมีอยู่ในประเทศสาธารณรัฐตุรกี ซาอุดีอาระเบีย แอฟริกา และชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในอินโดนีเซีย มาเลเซียและประเทศไทย

2. นิกายชีอะฮ์หรือชีเอห์ (Shiah) คำว่า “ชีอะฮ์หรือชีเอห์” แปลว่า “ผู้ปฏิบัติตาม” หรือ “สาวก” นิกายนี้ใช้หมวกสีแดงเป็นสัญลักษณ์ นิกายนี้ได้แตกแยกออกมาจากนิกายซุนนี ตามประวัติกล่าวว่า พวกชีอะฮ์ถือว่าต่อจากกาหลิบอลีมาแล้ว เชื้อสายของอลีควรจะได้รับการแต่งตั้งหรือทำการเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้าทางศาสนาออกมาอีก เพราะเชื่อกันว่าสาวกผู้สืบต่อจากอลีย่อมเป็นผู้ที่ได้รับคำสอนของอลีโดยตรง ควรจะได้มีการสืบต่อศาสนาบ้าง เมื่อสิ้นอลีแล้วจึงควรอย่างยิ่งที่จะหาผู้สมควรมาเป็นหัวหน้าใหม่และให้ชื่อว่า “อิหม่าม” อันหมายถึง “หัวหน้าสุเหร่าหรือมัสยิด” นั่นเอง อันเป็นผู้สืบต่อพระศาสนาจากพระมุฮัมมัด

¹ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มิสคาต” แปลว่า “จารีต” ที่นับถือกันมาได้รับการยกย่องเท่ากับพระคัมภีร์อัลกุรอาน

² พ่อตาพระมุฮัมมัด

³ พ่อตาพระมุฮัมมัด

⁴ ลูกชายของอาบูบการ์

⁵ ลูกเขยของพระมุฮัมมัด (ลูกชายของอาบูตะลิบ ลูกของพระมุฮัมมัด)

นิกายชีอะฮ์เรียกผู้สืบทอดจากพระมุฮัมมัดว่า อิหม่าม ถือว่าอิหม่าม คือ

- (1) ผู้หมดมลทินจากบาป
- (2) เป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า
- (3) เป็นผู้แปลถ้อยคำของพระเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน เรียกว่า “อียาตุลเลาะห์” แปลว่า आयแห่งอัลลอฮ์

นิกายชีอะฮ์นับถืออิหม่ามที่ถูกต้องจำนวน 12 คน คือ

1. อิหม่ามอลีย์ เป็นลูกพี่ลูกน้องและบุตรเขยของท่านศาสดา
2. อิหม่ามหะซัน บุตรคนโตของอิหม่ามอลีย์
3. อิหม่ามฮุซัยน์ น้องชายของอิหม่ามที่ 2
4. อิหม่ามอลีย์ ซัยนุลอาบีดีน บุตรของอิหม่ามที่ 3
5. อิหม่ามมุฮัมมัด อัลบากิร บุตรของอิหม่ามที่ 4
6. อิหม่ามญะอ์ฟร อัศศอดิก บุตรของอิหม่ามที่ 5
7. อิหม่ามมุซา อัลกาซิม บุตรของอิหม่ามที่ 6
8. อิหม่ามอลีย์ อรรฎอ บุตรของอิหม่ามที่ 7
9. อิหม่ามมุฮัมมัด อัดตะกี บุตรของอิหม่ามที่ 8
10. อิหม่ามอลีย์ อันนะกี บุตรของอิหม่ามที่ 9
11. อิหม่ามหะซัน อัลอัสกะรี บุตรของอิหม่ามที่ 10
12. อิหม่ามมุฮัมมัด (ผู้ได้ชื่อว่าอัลมะฮ์ดี) บุตรของอิหม่ามที่ 11

เนื่องจากอิหม่ามคนสุดท้ายสูญหายไปในปี ค.ศ. 878 มุสลิมนิกายชีอะฮ์เชื่อว่าท่านผู้นี้ยังมีชีวิตอยู่แต่หลบซ่อนไม่ยอมปรากฏตัว ชีอะฮ์ทั้งปวงจึงถือว่าปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาแห่งการรอคอยการกลับมาของ อิหม่ามองค์สุดท้ายในฐานะของ “มะฮ์ดี” ซึ่งหมายถึง “ผู้ถูกนำโดยพระเจ้า” หรือ “ผู้นำทางอันชอบในอนาคต” ทำนองเดียวกันกับเมสซีอาของศาสนายิวและพระศรีอารยเมตไตรในพระพุทธศาสนา

นิกายชีอะฮ์นี้มีคณะกรรมการบันทึกคณหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า หิทส์ (มุญอะตะฮิด) ทำหน้าที่ชี้ขาดข้อขัดแย้งหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับลัทธิของตน

นิกายชีอะฮ์นี้มีผู้นับถือมากที่สุดในประเทศอิหร่าน อิรัก อินเดีย อัฟกานิสถาน และซีเรีย

3. นิกายคาวาริจญ์ (Khawarij) นิกายคาวาริจญ์หรือฆวาริชเกิดขึ้นในสมัยที่ข้าหลวงแคว้นซึ่งอยู่ที่เมืองดามัสกัสคัดค้านไม่ยอมรับฐานะของอัสยิบบุตรเขยพระมุฮัมมัดเป็นกาหลิบ และได้แยกตัวออกเป็นอิสระทำสงครามกับอัสยิบ อัสยิบเป็นฝ่ายปราชัย ถูกลอบสังหารถึงแก่ความตาย ทัศนะบุตรของอัสยิบจึงต้องยอมอ่อนน้อม ผู้นำฝ่ายต่อต้านจึงได้เป็นยาซิดในกาลต่อมา และได้กำจัดหุซัยน์บุตรชายคนเล็กของอัสยิบอีกด้วย

นิกายคาวาริจญ์ถือว่า

1. ผู้นำโลกมุสลิมจะต้องมาจากการเลือกตั้ง
2. พวกตนเท่านั้นคือมุสลิมที่แท้จริง นอกนั้นไม่ใช่
3. ทารกที่เกิดจากบิดามารดามุสลิมจะยังเป็นมุสลิมไม่ได้ จนกว่าจะโตพอที่จะรับหลักศาสนาอิสลามด้วยตัวเองได้โดยตรง
4. การปฏิบัติตนให้เป็นปฏิปักษ์ต่อพระเจ้านั้นบาปอย่างหนัก และถือว่าคนมุสลิมที่เลวที่สุดหาใช่เป็นมุสลิมไม่

นิกายนี้มีแพร่หลายอยู่ในประเทศซีเรียและตุรกี

4. นิกายดรูซ (Druz) นิกายดรูซเป็นนิกายลึกลับค่อนข้างจะนอกรีตเกิดขึ้นในประเทศซีเรีย ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 11 และแพร่หลายเข้าไปในเลบานอน ผู้ให้กำเนิดนิกายนี้คือกาหลิบที่ครองไคโรชื่อ “ฮาгим” นับว่าเป็นผู้ประกาศคำสอนทำนองนอกรีตไปจากมุสลิมเหล่าอื่นๆ

คำว่าฮาгимเองนั้นเป็นผู้แทนของพระเจ้าโดยชอบธรรม และเกิดมาเป็นครั้งสุดท้ายแล้วจะสาบสูญไปไม่ยอมนับถือศาสนาจารีตที่คนอื่นๆ นับถือกันมา และมีการช่วยเหลืออยู่ในพรรคพวกของตนเท่านั้น คำสอนของนิกายนี้ได้รับการสนับสนุนและการเผยแพร่จากชาวมุสลิมอิหร่าน 2 คน คือ ฮัมซา และคาราซีเป็นอย่างดี ลัทธินิกายนี้ก็เอามาจากชื่อของ “คาราซี” นั่นเอง

5. นิกายอิสไมลีย์ (Ismaili) นิกายอิสไมลีย์หรืออิสมาอีลีย์เป็นสาขาหนึ่งของนิกายชีอะฮ์ ได้ชื่อตามอิสมาอีล (ลูกชายของญะฮ์อีฟ อีหฺมัดคนที่ 6) นับว่าเป็นคนขึ้นเฝ้าดื่มเหล้าเป็นประจำ พ่อไม่ยอมตั้งเป็นอีหฺมัด แต่คนส่วนมากถือกันว่าอิสมาอีลเป็นอีหฺมัดคนที่ 7 ต่อจากผู้เป็นพ่อ ประมุขของนิกายนี้ชื่อ “อากาข่าน” เนื่องจากนิกายนี้เป็นนิกายที่ลึกลับ มีความเป็นไปค่อนข้างเป็นเอกเทศ ไม่ค่อยมีใครจะรู้เรื่องมากนัก เป็นพวกที่มีอุดมการณ์ที่รุนแรงดุร้ายต่อพวกอื่นๆ

ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันอย่างเปิดเผย ถึงบางครั้งก็มีการประหารพวกอื่นๆ เสมอ และอ้างว่าเพื่อความมั่นคงของพวกตนและพระศาสนาของตน พวกอิสลามิสต์ต่อมาก่อให้เกิดนิกายหนึ่งในศาสนาอิสลาม คือ “ตาคียยา” แต่เป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่น่าจะมีอิทธิพลเท่าไรนัก ชาวโลกจึงไม่ค่อยจะรู้จัก

6. นิกายวาร์ฮาบี (Wahhbi) นิกายวาร์ฮาบีเป็นนิกายที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 (ระหว่าง พ.ศ. 2238-2299) ผู้ตั้งนิกายนี้ชื่อว่า โมฮัมหมัด อิบนิ अबดุลวาร์ฮาบี (Mohamed Ibni Abdul Wahhbi) ท่านผู้นี้เรียกตนเองว่า “พิวริตัน” มุสลิมนิกายวาร์ฮาบีนับถือพระอัลลอฮ์เจ้าอย่างเคร่งครัด ไม่นับถือพระมุฮัมมัดและศาสดาพยากรณ์อื่นๆ ทั้งสิ้น เพราะถือว่าการกระทำเช่นนั้นเท่ากับเป็นการหันกลับมานับถือรูปเคารพ ซึ่งเป็นการทำผิดพระบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานอย่างโจ่งแจ้ง นอกจากนี้ยังห้ามการแต่งกายด้วยเพชรพลอยผ้าแพรไหมและสิ่งฟุ่มเฟือยอื่นๆ ปฏิเสธมัสยิดหรือสุเหร่าที่สร้างหอคอย โดยอ้างว่าไม่มีบัญญัติไว้ในพระคัมภีร์ อีกทั้งวิพากษ์การสมัยใหม่ของโลกตะวันตก

ความมุ่งหมายประการที่สำคัญที่สุดของการตั้งนิกายนี้ขึ้นก็คือ เพื่อยังความมั่นคงตั้งมั่นให้แก่พระคัมภีร์อัลกุรอาน จึงนับถือและปฏิบัติตามพระคัมภีร์อย่างเคร่งครัด มีผู้ที่นับถือนิกายนี้บางส่วนอยู่ในตะวันออกกลาง

7. นิกายฟาگیر (Fagir) เรียกอีกอย่างว่า ทารเวษ (Darwesh) ภาษาเปอร์เซีย ฟาگیرเป็นภาษาอาหรับ แปลว่า ยากจน อนาคต ต้องการความกรุณา ยากจน อนาคต หรือต้องการความกรุณา ไม่ใช่ยากจนเรื่องทรัพย์สินสมบัติเหมือนธรรมดา แต่ความยากจนในเรื่องของพรที่พระเจ้าทรงประทานมาให้ จึงต้องมีการขอความกรุณาจากพระเจ้า

การบำเพ็ญของนิกายนี้ จึงมีลักษณะเอนเอียงไปในข้าง “ขอความกรุณา” และมีคนที่เข้านักพรตเที่ยวภิกขาจารไปในที่ต่างๆ หัวหน้าของพวกฟาگیرนี้เรียกว่า เชค (chek) ส่วนคำว่า ทารเวษ (ภาษาเปอร์เซีย) แปลว่า “ประตุ” ตามความหมายนี้ก็คือ ต่อพระเจ้าจากประตูปานหนึ่งไปสู่ประตูปานหนึ่ง (โปรดสัตว์) ทุกคนในนิกายต้องมอบชีวิตจิตใจให้หัวหน้าเข้าทำนองเป็นสมาคมมากกว่านิกายแห่งศาสนา

ฟาگیرแยกเป็นพวกใหญ่ๆ ได้ 2 พวก คือ พวกหนึ่งเรียกว่า บาซาร์ (Bashar) ว่า ตามกฎหมาย หมายความว่า ปฏิบัติตามบัญญัติของอิสลาม อีกพวกหนึ่งเรียกว่า เบซาร์

(Beshar) พวกนี้ปฏิบัติตามชอบใจ บทบัญญัติของอิสลามไม่สำคัญ แต่ก็เรียกตัวเองว่า มุสลิม

พวกแรกเรียกตัวเองว่า ซาลิก (Salik) ถือการท่องเที่ยวเดินทางไปบำเพ็ญเพียรเพื่อไปสวรรค์และนับถืออบูบักร์ (พ่อตาของพระมุฮัมมัด) และอลี (ลูกเขยของพระมุฮัมมัด) ว่าเป็นกาหลิบที่แท้จริงของตน และยังอ้างว่าท่านทั้งสองต่างก็มีการปฏิบัติเหมือนกัน พวกหลังเรียกตัวเองว่า อาซาด (Azad) หรือมาซซุบ (Majzub) ไม่มีการปฏิบัติตามบัญญัติของอิสลาม แต่เคร่งครัดต่อการภักดี โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับการบริการของพระเจ้า พวกนี้โกนหนวด โกนเครา โกนขนคิ้ว โกนขนตา และชอบประพาดิพรหมจรรย์ ฟากีร์นี้ได้แยกตัวออกเป็นนิกายย่อยอีกมากประมาณ 40 นิกาย

8. นิกายซุฟี (Sufi) นิกายนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา จะเคร่งครัดในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน สาวกนิกายนี้จะนุ่งผ้าทำด้วยขนแกะประพาดิตนดจนักบวช คือ สันโดษ เน้นเรื่องการชำระดวงวิญญาณให้บริสุทธิ์ สละความสุขทางโลก มุ่งบำเพ็ญภาวนาสมาธิให้เกิดปัญญา ยกเลิกการทำพิธีรีตองตามตำราที่ไร้สาระผู้นับถือนิกายนี้มีอยู่ในสาธารณรัฐอิรัก สาธารณรัฐตุรกี สาธารณรัฐอัฟกานิสถาน สาธารณรัฐอียิปต์ สาธารณรัฐอินเดีย และในทวีปแอฟริกาบางประเทศ

13.12 สัญลักษณ์ของศาสนา

ในศาสนาอิสลาม เคารพบูชาเฉพาะพระอัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น ไม่นิยมการบูชารูปเคารพอื่น ศาสนาอิสลามจึงไม่มีสัญลักษณ์ใดๆ ให้ศาสนิกเคารพบูชา แต่ให้เห็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว และมีดาวอยู่ข้างบน พบอยู่ในสุเหร่าทั่วไปในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น ไม่ใช่สัญลักษณ์ทางศาสนา เป็นเครื่องหมายของอาณาจักรออตโตมานเติร์ก ซึ่งเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่รุ่งเรืองมากในอดีต มีอำนาจครอบงำยุโรป ตะวันออกกลางทั้งหมด ตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา จนถึงศตวรรษที่ 20 บรรดาประเทศมุสลิมที่เคยตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรออตโตมานเติร์กจึงยึดถือเอาเครื่องหมายนั้นเป็นสัญลักษณ์ของตนในฐานะเป็นชนชาติมุสลิมเหมือนกันสืบมา แต่อาจถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลามได้โดยอนุโลม หรือถ้าจะพูดว่ารูปพระจันทร์และดาวนี้เป็นเครื่องหมายของศาสนาอิสลามก็น่าจะเหมาะสมกว่า

13.13 ฐานะของศาสนาในปัจจุบัน

ศาสนาอิสลามในปัจจุบัน มีผู้นับถือมากเป็นอันดับ 2 รองจากศาสนาคริสต์ โดยมีศาสนิกกว่า 900 ล้านคน (Encyclopaedia Britannica 1992 : 269) ผู้นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศต่างๆ แถบตะวันออกกลาง และในทวีปแอฟริกา ส่วนทวีปเอเชียก็มีมากในประเทศปากีสถาน บังคลาเทศ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย จำนวนมุสลิมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะความเข้มงวดในสังคมมุสลิมที่ไม่ยอมให้คนในออกแต่ให้คนนอกเข้า อย่างเช่น ห้ามแต่งงานกับคนต่างศาสนา ส่วนคนต่างศาสนาจะมาแต่งงานกับมุสลิมได้ แต่ต้องเปลี่ยนเป็นมุสลิมเสียก่อน ประเทศมุสลิมเหล่านี้จะคอยช่วยเหลือกันร่วมมือกันในด้านต่างๆ ในเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับประเทศต่างศาสนา ตลอดทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติมาก เช่น น้ำมัน แก๊ส และแร่ธาตุต่างๆ เป็นต้น จนกลายเป็นฐานเสียงสำคัญเสียงหนึ่งบนเวทีโลก แต่ทว่าภายในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเอง ยังขาดความเป็นเอกภาพ ทะเลาะกัน แบ่งแยกเป็นค่าย และเป็นนิกายต่างๆ มากมายยิ่งกว่านิกายในศาสนาใด และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะสามารถประสานรอยร้าวนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากประเทศอิรักและประเทศอิหร่านซึ่งก็นับถือศาสนาอิสลามด้วยกัน และเป็นนิกายเดียวกัน แต่ก็มาทำสงครามกันเป็นเวลานานติดต่อกันถึง 8 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ถึง พ.ศ. 2531 ต้องสูญเสียชีวิตผู้คนมากมายและทรัพย์สินมหาศาล และหลังจากเลิกรบกันแล้ว เพราะการไถ่เกลี่ยของสหประชาชาติ ประเทศอิรักก็ได้บุกยึดประเทศคูเวต ซึ่งเป็นประเทศมุสลิมเช่นกันอีก โดยอ้างว่าเป็นจังหวัดหนึ่งของตน ร้อนถึงสหประชาชาติอันมีสหรัฐอเมริกาและสัมพันธมิตรเป็นตัวแทนช่วยกันตอบโต้จนประเทศอิรักยอมจำนน เหตุการณ์ครั้งนี้ก็ทำให้ประเทศอิรักและประเทศคูเวต ต้องสูญเสียชีวิตผู้คนและทรัพย์สินมากมายเช่นกัน เพราะฉะนั้นศาสนาอิสลามถึงจะมีศาสนิกมาก แต่ก็เป็นการรวมตัวอย่างหลวมๆ เท่านั้น อีกทั้งปัจจุบันโลกก็กำลังเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี อีกทั้งอารยธรรมตะวันตกกำลังไหลบ่ามาสู่ประเทศต่างๆ อย่างรุนแรง มีอิทธิพลส่งผลให้มุสลิมไม่น้อยค่อยเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนใหม่ คลายความเข้มงวดเป็นมุสลิมดั้งเดิม กลายเป็นมุสลิมใหม่มากขึ้นทุกที ก็ยิ่งทวีความแตกแยกในศาสนาอิสลามเอง

กิจกรรม

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา บทที่ 13 ศาสนาอิสลาม จบโดยสมบูรณ์แล้ว
โปรดทำแบบฝึกปฏิบัติประกอบวิชาศาสนศึกษา บทที่ 13 แล้วจึงศึกษาในบทที่ 14 ต่อไป